

MTK-ETELÄ-SAVO

VUOSIKERTOMUS 2023

107. TOIMINTAVUOSI

6.3.2024

Sisällys

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS VUOTEEN 2023	5
MTK-ETELÄ-SAVON TOIMINNAN TARKOITUS	7
JOHTOKUNTA, VALIOKUNNAT JA TOIMIHENKILÖT	11
JÄSENET	13
ELINKEINOT	13
VUODEN 2023 TOIMINTA.....	17
LIITTO MAAKUNNALLISENA TOIMIJANA.....	20
KANNANOTOT, KIRJELMÄT JA TIEDOTTEET	21
JÄSENEDET	22
ARVIO TALOUDEN TULEVASTA KEHITYKSESTÄ	23
KATSAUS TULEVAAN.....	23
Liite 1 MTK-Etelä-Savon luottamushenkilöt 2023	25
Liite 2 Elinkeinopolitiikka- ja yrittäjyysvaliokunta	27
Liite 3 Kuluttajatyö	31
Liite 4 Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen luomuvaliokunnan toiminta 2023	32
Liite 5 Osaaminen ja hyvinvointi.....	34
Liite 6 Ympäristö- ja maapoliittinen valiokunta	36
Liite 7 Itä- ja Keski-Suomen lihavalioikunta toiminta 2023.....	37
Liite 8 Itä- ja Keski-Suomen maitovalioikunta	41
Liite 9 Peltokasvivaliokunnan toimintakertomus 2023	44
Liite 10 Erikoiskasvivaliokunnan vuosi 2023	45
Liite 11 Maaseutunuorten toiminta	46
Liite 12 Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi investointituen kohdentamisesta	47
Liite 13 Luomuviljelyn edistämisessä kirittävää	49
Liite 14 Luomuviljely tärkeä osa ruokaturvaa, huoltovarmuutta ja luonnonmonimuotoisuutta.....	50
Liite 15 Vasikkaruuhka on purettava koko ketjun yhteistyöllä.....	51
Liite 16 Suomalainen liha tuo ruokaturvaa ja on tärkeä osa huoltovarmuutta	52
Liite 17 Vastaus komission kyselyyn susitilanteesta ja sen vaikutuksista väestöön (englanniksi)	53
Liite 18 Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen osaamis- ja hyvinvointivaliokunnan kannanotto lomituksen toimimattomuudesta	56
Liite 19 Lausunto Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan	57
Liite 20 Lausunto BD-tiekartasta	61
Liite 21 Lausunto valtion väyläverkon investointiohjelmasta vuosille 2025-2032	62

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS VUOTEEN 2023

Vuosi 2023 oli MTK-Etelä-Savon liiton osalta poikkeuksellinen liiton pitkäaikaisen toiminnanjohtajan Vesa Kallio lähtiessä ehdolle eduskuntavaaleihin ja hänen jäädessä helmikuussa vaalivapaalle toiminnanjohtajan töistä. Vesan tullessa valituksi kansanedustajaksi johtokunta teki päätöksen toimivapaan myöntämiseksi toiminnanjohtajan toimesta neljän vuoden ajaksi ja aloitti määräaikaisen toiminnanjohtajan rekrytoinnin huhtikuun alussa.

Päätös uudesta toiminnanjohtajasta tehtiin toukokuussa ja Rauli Albert aloitti toimessa kesäkuussa 2023. Haluan kiittää johtokuntaa aktiivisesta osallistumisesta toiminnanjohtajan rekrytointiprosessiin ja erityisesti Ninna avusta ja aktiivisesta panostuksesta liiton asioiden hoitamiseen Vesan toimivapaan ja rekrytointiprosessin aikana. Poikkeuksellisesta tilanteesta huolimatta liitosta osallistuttiin edelleen aktiivisesti edunvalvontaan, sekä eri sidosryhmien toimintaan.

Venäjän hyökkäyssota jatkui koko vuoden 2023, eikä sen loppua ole edelleenkaan näkyvissä. Kuluttajilla on huoli omasta turvallisuudesta ja inflaation myötä myös siitä, miten heidän rahansa riittävät elämiseen. Tämä näkyi myös siinä, että kuluttaja valitsi yhä useammin ostoskoriin joko kaupan omia merkkejä tai tuontituotteita.

Kuluttajahintojen noustessa tuottajahinnat kääntyivät laskuun; Tilastokeskuksen mukaan marraskuussa 2023 eläintuotteiden tuottajahinnat laskivat 1,1 % ja kasvituotteiden 14,9 % vuodentakaiseen verrattuna. Myös tuotantopanosten hinnat lähtivät laskuun, mutta olivat edelleen korkealla vuoteen 2021 verrattuna. Luken ennusteen mukaan maatalouden kannattavuus heikkeni edelleen vuoteen 2022 verrattuna kannattavuuskertoimen laskiessa 0,77:stä 0,5:een.

Heikkenevän kannattavuuden lisäksi haasteellista tilannetta vaikeutti tukikauden vaihtuminen ja sen aiheuttama maksatusaikataulun muuttuminen. Tämä aiheutti monille viljelijöille ongelmia syksyn korkotukilainojen maksamisen kanssa, tukien tullessa maksuun vasta marras-joulukuussa. Lisäksi AB- alueen kotieläinpalkkioiden maksu siirtyi vuodelle 2023 aiheuttaen kohtuuttomia ongelmia tukialueen tuottajille. Ymmärrystä tilanteeseen ei löytynyt ministeriöstä ja yrityksistä huolimatta maksatusaikatauluja ei saatu muutettua aikaisemmaksi.

Heikentynyt kannattavuus vaikuttaa vahvasti siihen, miten alalle saadaan jatkajia. Erityisen huolestuttavaa on, että vuonna 2023 Etelä-Savossa ei ollut yhtään aloitustuellista sukupolvenvaihdosta. Kannattavuuden lisäksi alan houkuttelevuuteen vaikuttaa se, miten alasta puhutaan kuluttajien, median ja alan toimijoiden kesken. Tähän me tuottajat voimme vaikuttaa itse nostamalla esiin työmme tärkeyttä ja arvostustamme sitä kohtaan.

Uuteen hallitusohjelmaan kirjattiin maatalouden osalta monta hyvää asiaa. Sen visiossa ruoantuotanto on Suomessa kannattavaa ja elintarvikevienti kaksinkertaistunut. Terveet kasvavat metsät luovat työtä ja hyvinvointia. Maa- ja metsätalouden kannalta positiivisia kirjauksia hallitusohjelmassa ovat muun muassa Väliä viljelijästä -projektin vakinaistaminen, lomituksen säilyttäminen vähintään nykytasolla ja fosforiasetuksen karjanlannanpoikkeuksen muuttaminen pysyväksi. Lisäksi tasausvaraus luvataan nostaa 25 000 euroon ja nuorten viljelijöiden aloitustuen vuotuista yrittäjätulovaatimusta kevennetään. Metsävähennys luvataan ohjelmassa nostaa 60 prosentista 75 prosenttiin. Metsien käyttöä ei rajoiteta ja viljelystä poistuneiden peltojen korvauskelpoisuus jaetaan ELY-keskusten kautta korvauskelvottomille pelloille ilman, että tilojen välillä on rahallista vastiketta. Pelkät hyvät kirjaukset eivät kuitenkaan riitä, vaan ne on vietävä myös käytäntöön.

Ruokaa tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa. Itä-Suomen monialaisilla tiloilla ja maataloudella on iso rooli alueen elinvoimaisuuden säilyttämisessä. Ruoantuotannon lisäksi Itä-Suomella on suuri merkitys koko maan turvallisuudelle. Järjestön vaikuttamistyö jatkuu nyt ja tulevaisuudessa, eikä työ ole loppumassa kesken. Etelä-Savon ja koko Itä-Suomen vahvuuksia ja erityispiirteitä on nostettava esiin ja haettava ratkaisuja alan kannattavuuden nostamiseksi jokaisessa vaikuttamisportaassa aina kunnista Brysseliin asti.

Sanna Hämäläinen

puheenjohtaja, MTK-Etelä-Savo

Kuva 1 Liiton johtokunta kiittää pitkäaikaista toiminnanjohtajaa Vesa Kalliota eteläsavolaisen maatalouden eteen tehdystä työstä kevätkokouksessa Sulkavalla 26.6.2023.

MTK-ETELÄ-SAVON TOIMINNAN TARKOITUS

MTK-Etelä-Savo ry toimii jäsenistönsä taloudellisen ja henkisen hyvinvoinnin turvaamiseksi ja edistämiseksi. Tärkeimpänä tavoitteena on kehittää maakunnallisella tasolla maatalouden ja maaseutuyrittäjyyden tuotantomahdollisuuksia ja yrittäjien toimeentulon edellytyksiä. Samalla vaikutetaan maaseudun yleisiin asumisen ja elämisen edellytyksiin. Muita keskeisiä toiminnan tavoitteita ovat vaikuttaminen kotimaiseen ja Euroopan unionin päätöksentekoon nostamalla keskusteluun maakunnalle tärkeitä teemoja.

Vaikka päätöksenteko sekä niihin vaikuttaminen politiikan eri tasoilla on siirtynyt entistä kauemmaksi jäsentiloista, edunvalvonnan merkitys ei ole ainakaan vähentynyt. Edunvalvonnan tarve lähtee edelleen jäsenten tarpeista. Edunvalvonnan pitää olla nykyisen kaltaisessa MTK:n organisaatiossa katkeamaton ketju jäsentilasta yhdistykseen ja edelleen liiton kautta keskusliittoon. Edunvalvonnan tarpeet muodostuvat ja vaikutukset realisoituvat jäsentiloilla.

Maaseudun elinkeinotoiminnan edellytyksiin ja maaseudulla asumiseen vaikuttavia päätöksiä tehdään valtakunnan ja EU-tason lisäksi edelleen myös kunta- ja maakuntatasolla. Liiton toiminnalla vaikutetaan sekä valtakunnallisen lainsäädännön ja ohjelmien laatimiseen tuomalla esille alueellisia erityispiirteitä ja tarpeita. Liitto vaikuttaa myös tehtyjen päätösten alueelliseen toteuttamiseen, tulkintaan ja soveltamiseen. Tässä tehtävässä on merkittävä rooli myös paikallisilla MTK-yhdistyksillä.

Maakunnan ELY-keskus, aluehallintovirasto, maakuntaliitto, kunnat, yrittäjä- ja ammattijärjestöt, osuuskunnat, rahoitus- ja vakuutuslaitokset, maaseutukeskukset ja metsäkeskus sekä maatilataloutta lähellä olevat muut viranomaistahot (verottaja, maanmittaus yms.), kaupalliset toimijat ja lukuisat muut organisaatiot ovat liiton keskeisiä yhteistyökumppaneita, mutta yhtä lailla myös edunvalvonnan kohteita (kuva).

MTK:n toiminta koostuu kolmesta tasosta: kuntatason MTK-yhdistyksistä, maakuntatason liitoista ja valtakunnallisesta keskusliitosta ml. lukien EU-tason toiminta. MTK-yhdistykset toimivat pääosin yhden kunnan alueella, mutta kuntarakenteessa tapahtuvat muutokset ovat muodostaneet tilanteita, joissa yhden kunnan alueella voi toimia useampia yhdistyksiä.

Paikallisten MTK-yhdistysten vastinparina toimivat erityisesti kunnat, mutta myös monet liittotason yhteistyökumppanit paikallisen toimintansa kautta. Liitot ovat myös keskeinen toimija tukemaan ja ohjaamaan yhdistysten toimintaa. Paikallinen MTK-yhdistys on järjestön tärkein kontakti jäseniin.

Elintarvikeyritysten markkinat ovat kansainvälistyneet, jolloin yritysten toimintaa ohjataan entistä enemmän valtakunnallisella tai kansainvälisellä tasolla. Kaupan ketjut ja ostajayritykset toimivat myös yhä valtakunnallisemmin ja kansainvälisemmin. Harvan yrityksen markkinoita johdetaan maakunnallisesti. Maakunnallinen näkökulma tulee esiin raaka-aineiden hankintojen ohjailussa.

Järjestön tehtävä on omalta osaltaan tukea kaikkia niitä toimintamuotoja, joilla jäsenten on mahdollista saada korkeampaa tuottajahintaa. Tämä pätee niin valtakunnallisiin kuin paikallisiin markkinoihin. Lyhyen toimitusketjun markkinoilla maatalousyrittäjä markkinoi ja usein myös jalostaa itse oman tilansa tuotteet joko suoraan paikallisille kauppoille tai myy ne omilla kauppapaikoillaan. Nämä markkinat luovat tervetulleeseen vaihtoehdon kauppaketjujen ketjuohjatuille myyntikanaville.

Itä- ja Keski-Suomen yhteistyö

Itä- ja Keski-Suomen alueella toimivat MTK-liitot ovat tehneet yhteistyötä jo pitkään. Käytännössä tämä on tarkoittanut yhteisiä valiokuntia, toimihenkilöiden ja luottamushenkilöiden tapaamisia ja kokouksia, yhdessä laadittuja lausuntoja ja kirjelmiä sekä esityksiä mm. keskusliitolle ja ministeriöille. Yhteistyö on perustunut ja lähtenyt liikkeelle asialähtöisesti eli on hoidettu edunvalvonnallisia asioita yhdessä, kun on nähty, että yhdessä tehden on mahdollista saada parempia tuloksia aikaiseksi. Toinen keskeinen syy on ollut päällekkäisten töiden välttäminen eli ei kannata tehdä jotakin asiaa neljää kertaa, kun sen voi tehdä yhdessä yhden kerran.

Vuonna 2021 Itä- ja Keski-Suomen alueen yhteistyö on laajentunut myös Kaakkois-Suomeen (Etelä-Karjala ja Kymenlaakso). Tähän on syynä yhteinen vaalipiiri Etelä-Savon kanssa, mutta erityisesti yhteistyö JärviSuomen ilmasto- ja ympäristöohjelman toimeenpanoon liittyen. Tätä ohjelmaa vetää Etelä-Savon ELY-keskus.

Aiemmin metsänomistajaliiton kanssa tehty yhteistyö tapahtuu nyt MTK metsänomistajat -linjan alueellisen kenttäpäällikön kanssa. Tätä on edesauttanut se, että kenttäpäällikön työpiste on MTK-Etelä-Savon toimistolla. Erityisen merkittävää yhteistyö on ollut maankäyttöön ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä sekä lisäksi erilaisten maakunnallisten ohjelmien laadinnassa. Yhteistoimintaelimeksi on perustettu MTK-Etelä-Savon, metsänhoitoyhdistysten ja MTK metsänomistajat -linjan yhteinen Etelä-Savon metsävaliokunta vuoden 2015 alussa.

Kuva 2 MTK:n strategia

MTK-ETELÄ-SAVON TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 2023

Vahva yhteiskunnallinen vaikuttaja

- vahvistamme biotalouden perustana olevaa, yksityisen viljelijän ja metsänomistajan maaomaisuutta koskevaa **omistusoikeuden suojaa**
- viestimme **jäsentemme asemasta** ja roolista maaseudulta lähtevissä tuote- ja arvoketjuissa
- edellytämme **maaseutuvaikutusten (biotalousvaikutusten) arvioinnin** sisällyttämistä alueellisiin hankkeisiin, suunnitelmiin ja kaavoihin kunta- ja maakuntatasolla
- viestimme ympäristöasioista **jäsentemme näkökulmasta**
- edistämme **biotalouden ja maaseudun infrastruktuurin** kehittämistä kaikissa maakunnan kehittämistoimissa
- vaadimme **alueiden tasapuolista kehittämistä** niin valtakunnan, maakunnan kuin kuntatasolla
- vaikutamme hallitusohjelmaan ja kansanedustajiin, jotta eduskunnan ja hallituksen päätöksissä otetaan huomioon **eteläsavolaiset erityispiirteet**
- vaikutamme **EU- ja kansalliseen politiikkaan** siten, että niillä parannetaan maatalouden kannattavuutta ja edistetään maaseudun yrittäjyyttä, yhteisöllisyyttä ja palvelujen saatavuutta
- vaikutamme **EU:n uuden ohjelmakauden toteutukseen** niin, että siinä otetaan huomioon Etelä-Savon olosuhteet
- EU- ja kansallisessa politiikassa toimitaan niin, että maatalouden ja maaseudun tukijärjestelmät ovat **tasapuolisia ja ylläpitävät maatalouden toimintaedellytyksiä koko maassa**
- edistämme **hajautetun maataloustuotannon mallin luomista Suomeen**, jossa huomioidaan Etelä-Savon luontaiset vahvuudet, puhtaat pellot ja vedet kestävän elintarviketuotannon pohjana
- teemme **yhteistyötä** alueellisten ja paikallisten viranomaisten sekä tutkimus- ja oppilaitosten kanssa, jotta maaseudun yrittäjien ja asukkaiden saamat palvelut **kannustavat ja edesauttavat** maaseudulla yrittämistä ja asumista
- vaikutamme jäsentemme **palvelujen turvaamiseen** työterveyshuollossa ja ympäristöterveydenhuollossa sekä lomituspalveluissa
- osallistumme jäsentemme **elinkeinoja edistäviin** kehittämishankkeisiin
- toteutamme valtakunnallisia **toimenpiteitä liitto- ja yhdistystasolla**.

Markkinoilla on menestyttävä

- vahvistamme markkinavaikuttamista ja vaikutamme kotimaisten luonnonvarojen hyödyntämiseen pohjautuvien **tuotteiden kysyntään, tuotteista saatavaan hintaan ja tuotantokustannuksiin**
- tiedotamme, mikä on **tuottajan osuus elintarvikkeiden kuluttajhinnoissa**
- tuomme esille kotimaisen **tuotannon vastuullisuutta**
- korostamme **elintarvikkeiden alkuperää**, jotta kotimainen tuote erottuu tuonnista
- vaikutamme elintarvikeketjuun **reilujen kauppapöjien** ja sopimuskäytäntöjen luomiseksi
- edistämme **lyhyiden toimitusketjujen** kehittymistä tuottajilta suoraan kuluttajille
- tarjoamme yhdistysten käyttöön materiaalia **kuluttaja- ja kuntapäätävävaikuttamiseen**
- kannustamme yhdistyksiä toteuttamaan **koululaisten maatilavierailuja**.

Vuoden 2023 maakunnalliset erityispainopisteet

- osallistumme ja vaikutamme **Etelä-Savon vaihemaakuntakaavan valmisteluun** jäsentemme etujen turvaamiseksi

- osallistumme ja vaikutamme **Etelä-Savon ilmastotiekartan laatimiseen** huolehtimalla jäsentemme asemasta tiekartan toimenpiteistä päätettäessä
- osallistumme ja vaikutamme **Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelman** sisältöön ja toteuttamiseen
- osallistumme ja vaikutamme **Helmi -elinympäristöohjelman** sisältöön ja toteuttamiseen
- osallistumme ja vaikutamme Vuoksen ja Kymijoki-Suomenlahden **vesienhoitosuunnitelmien** sisältöön ja toteuttamiseen.

Järjestön voima on omaksi kokemisessa

- huolehdimme yhdistysten ja liiton **taloudellisesta asemasta** edunvalvonnan tason ja toiminnallisen aseman ylläpitämiseksi – **jäsenmaksu-uudistuksen seurausten arviointi**
- arvioimme edunvalvonnan **tulevaisuuden rakenne- ja toimintamalleja**
- lisäämme **yhteistyötä** muiden MTK-liittojen ja MTK metsälinjan kanssa
- kehitämme luottamushenkilöihin perustuvaa **valiokuntatoimintaa**
- vahvistamme luottamus- ja toimihenkilöiden **osaamista**
- lisäämme **viestintää** jäsenille järjestön toiminnasta
- parannamme **nuorten osallistumismahdollisuuksia** järjestön toimintaan.

Kuva 3 Etelä-Savon maakuntastrategia – tavoitteet 2030

JOHTOKUNTA, VALIOKUNNAT JA TOIMIHENKILÖT

1 Liiton johtokunta ja kokoukset vuonna 2023 sekä jäsenten osallistuminen niihin

		10.1.	1.3.	14.4.	5.5.	23.5.	9.6.	7.9.	24.10.
Sanna Hämäläinen, puheenjohtaja	Savonlinna	x	x	x	x	x	x	x	x
Jouni Paunonen, varapuheenjohtaja	Juva	x	x	x	x	x	x	-	x
Hannu Auvinen	Sulkava	x	x	x	x	x	x	x	x
Marisa Hukkanen	Rantasalmi	x	x	x	x	x	x	x	x
Pasi Häkkinen	Mikkeli	x	x	x	x	x	x	x	x
Kimmo Laamanen	Punkaharju	x	x	x	x	x	x	-	-
Tero Lahikainen	Kangasniemi	x	x	x	x	x	x	x	x
Taneli Pajunen, nuorten edustaja	Mikkeli	x	x	x	x	x	x	-	-
Riina Pöyry	Ristiina	x	x	-	x	x	x	x	x
Anna Siiriäinen	Hirvensalmi	x	x	x	x	x	x	x	x
Eero Taskinen	Joroinen	x	-	x	-	x	x	x	-
Sirpa Tyrväinen	Kangasniemi	x	-	x	x	x	-	x	x
Otto Makkonen, MTK valtuuskunta	Savonranta	x	-	x	-	-	x	x	x
Jarkko Parkkinen, nuorten valiok. pj.	Mikkeli	-	-	-	-	-	-	x	-

Valiokunnat:

Työvaliokunta

Jouni Paunonen, Sanna Hämäläinen, Kimmo Laamanen, toiminnanjohtaja

Jäsenpalveluvaliokunta

ei kokouksia

- Hannu Auvinen, Vesa Kallio

Elinkeino- ja yrittäjyysvaliokunta (liite 2)

21.4.2023 23.10.2023

- Jouni Paunonen, Kimmo Ihalainen, Vesa Kekkonen

Kuluttajatyövaliokunta (liite 3)

13.2.2023 6.9.2023

- Anna Siiriäinen, Jukka Leikkonen

Luomuvaliokunta (liite 4)

3.3.2023

- Marisa Hukkanen, Anna Siiriäinen

Osaaminen ja hyvinvointivaliokunta (liite 5)

3.2.2023 8.9.2023

- Riina Pöyry, Sanna Hämäläinen

Ympäristö- ja maapoliittinen valiokunta (liite 6)

18.4.2023 9.11.2023

- Kalle Mattila, Juha Liukkonen

Lihavaliokunta (liite 7)

17.3.2023 24.4.2023

9.11.2023

- Jukka Nousiainen, Paavo Sävilammi, Pasi Häkkinen

Maitovaliokunta (liite 8)

3.3.2023

- Mikko Nykänen, Taneli Pajunen

Peltokasvivaliokunta (liite 9)

24.2.2023 13.11.2023

- Yrjö Ehrnrooth, Kimmo Laamanen

Erikoiskasvivaliokunta (liite 10)

31.3.2023 8.11.2023

- Esa Aholainen, Antti Vauhkonen

Maaseutunuorten valiokunta (liite 11)

6.1.2023 14.3.2023

30.10.2023 8.12.2023

- Matias Muhonen, Tero Lahikainen, Aki Manninen, Mikko Tiainen, Jarkko Parkkinen, Kari Sihvonon, Minna Kekkonen, Anne Manninen

Etelä-Savon metsävaliokunta

7.3.2023 25.9.2023

- Jouni Paunonen, Kimmo Laamanen, Sanna Hämäläinen, toiminnanjohtaja

Itä-Suomen valinta-alueen edustukset MTK:n valiokunnissa ja verkostoissa 2023

Elinkeinopoliittika- ja yrittäjyys	varsinainen vara	Janne Hänninen, Etelä-Savo Maija Laahanen, Keski-Suomi
Osaaminen ja hyvinvointi	varsinainen vara	Juhana Jalkanen, Keski-Suomi Lassi Heiskanen, Pohjois-Savo
Ympäristö ja maankäyttö	varsinainen vara	Kari Pennanen, Pohjois-Karjala Marjaana Pitkänen, Pohjois-Savo
Jäsenpalvelut	varsinainen vara vara	Tuomo Tikkanen, Pohjois-Savo Minna Häkkinen, Keski-Suomi Vesa Kallio, Etelä-Savo
Peltokasvit		Kalle Hankamäki, Keski-Suomi
Erikoiskasvit		Noora Räsänen, Pohjois-Savo
Maaseutunuoret		Emma-Sofia Jutila, Keski-Suomi
Kuluttajatyöryhmä		Anna Siiriäinen, Etelä-Savo
Hevostyöryhmä		Jenni Vattulainen, Etelä-Savo
Lammaskerho	varapuheenjohtaja	Mari Seppälä, Keski-Suomi
Kananmunaverkosto	varapuheenjohtaja	Jouni Paunonen, Etelä-Savo

Tilintarkastajat ja toiminnantarkastajat:

	varsinainen	vara
Tilintarkastajat	BDO Oy	BDO Oy
Toiminnantarkastaja	Juha Roikonen, maanviljelijä	Keijo Laitinen, maanviljelijä

Toimihenkilöt:

Vesa Kallio	toiminnanjohtaja	1.10.1999-5.6.2023, 5.6.2023 alkaen virkavapaalla
Rauli Albert Nina Kallio	ma. toiminnanjohtaja toimistos sihteeri	5.6.2023 alkaen ostopalveluna MTK:lta, 40 % työaika
Vilma Kuosmanen Krista Autio	maaseutunuorten asiamies maaseutunuorten asiamies	31.1.2023 saakka 1.2.2023 alkaen

JÄSENET

Vuonna 2023 liiton jäsenistö koostui 16:sta MTK-yhdistyksestä sekä viidestä yhteisöjäsenestä. Yhteisöjäseninä ovat Osuuskunta Tuottajain Maito, Osuuskunta Maitosuomi, Osuuskunta Maitomaa, Lihakunta ja ProAgria Etelä-Savo.

Liiton alueen yhdistyksissä oli 31.12.2023 yhteensä 2 277 jäsentilaa (2022: 2 301) ja kokonaisjäsenmäärä oli 5 430 jäsentä (2022: 5 554).

Järjestöllisesti jäsenmaksujärjestelmän sisäänajo päättyi vuoteen 2023 (jäsenmaksujärjestelmän siirtymäkausi päättyi). Vuonna 2023 tilanne jatkui hyvänä ja yhdistysten jäsenmaksuista saatiin kokoon 93,4% (2022: 90,6%) ja liiton edunvalvontamaksuista 94,0% (2022: 93 %)

ELINKEINOT

Alla olevissa taulukoissa esitettyjen myyntitulolaskelmien (Lähde: Kantar TNS Agri) lähtökohtana ovat kunkin tuotteen tuotantomäärät sekä maksetut tuottajahinnat. Tuottajatilitysten yhteydessä maksetut tuet (maidon tuotantotuki) eivät sisälly myyntituloihin. Laskelmat eivät sisällä arvonlisäveroa.

Tilastolähteinä on käytetty sekä julkisia että Elintarviketiedon itse keräämiä tilastoja. Maatalouden tilastot ovat pääsääntöisesti Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen ja metsätilastot Metsäntutkimuslaitoksen keräämiä tilastoja. Sivuansiotulot lasketaan Tilastokeskuksesta saatavaan aineistoon perustuen.

Maitotulot

- tuottajahintainen meijerimaitotulo
- meijerien laatulisät ja jälkitilit

Teurastulot (naudan-, sian-, siipikarjan-, lampaan- ja hevosen liha)

- tuottajahintainen teurastulo
- teurastamojen jälkitilit

Kananmunatulot

- tuottajahintainen myyntitulot (pakkaamot ja suoramyynnit)
- pakkaamoiden jälkitilit

Viljatulot

- kaupan kautta kulkeva vilja
- tuottajahintainen myyntitulo

Muut kasvinviljelytulot (öljykasvit, peruna, sokerijuurikas, herne, avomaavihannekset sekä puutarhamarjat ja hedelmät) - tuottajahintainen myyntitulo

Tulotuki (=maatalouden kansallinen ja EU:n maksama tuki; ei sis. kasvihuonetuotannon tukia)

- EU-tuet (CAP, LFA, ympäristötuki ja muut EU-tuet)
- Kansalliset tuet (pohjoinen tuki, Etelä-Suomen kansallinen tuki, kasvinviljelyn kansallinen tuki, perunantuotannon tuki, siementuotannon tuet, satovahinkokorvaukset, muut kansalliset tulotuet)

Metsätulot

- yksityismetsänomistajien metsänmyyntitulot (kantorahat ja hankintakauppojen työtulo)

Sivuansiot

- aktiivitulojen viljelijöiden ja puolison veronalaiset työtulot, tulonsiirrot ja muut tulot

Taulukko 2 Maatilojen tulot, brutto, ei sisällä alv. (Lähde: Kantar TNS Agri Oy)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2020	2022
Tiloja	3 026	2 915	2 904	2 847	2 700	2 627	2 522	2 504	2 384	2 227
Myyntitulot milj. €	82,23	83,31	87,83	88,77	80,48	80,06	78,94	83,11	82,54	99,61
%	29	30	30	31	29	28	29	28	30	33
Tulotuet milj. €	65,19	65,84	63,14	64,95	54,24	63,16*	58,45	58,88	57,71	61,22
%	23	24	22	23	20	22	21	20	21	21
Metsätulot milj. €	62,24	53,42	64,49	63,86	67,08	67,38	70,38	86,36	62,79	64,66
%	22	19	22	22	24	24	25	29	23	22
Sivuans/liitännäiset milj. €	73,33	75,43	77,5	70,75	73,57	73,85	69,19	68,51	68,02	71,97
%	26	27	26	25	27	26	25	23	25	24
Yhteensä milj. €	282,99	277,99	292,99	288,33	275,37	284,44	276,97	296,86	271,06	297,47
Myyntitulot+tuet milj. €	147,42	149,15	150,97	153,72	134,72	143,22	137,39	141,99	140,25	160,83

*Vuoden 2015 tuista merkittävä osa tuli maksuun vuoden 2016 puolella.

Taulukko 3 Maatalouden myyntitulot, brutto, ei sisällä alv. (Lähde: Kantar TNS Agri Oy)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2020	2022
Maito milj. €	50,29	50,33	52,31	52,21	45,17	44,33	42,83	41,99	43,01	48,78
%	61	60	60	59	56	55	54	51	52	49
tiloja	643	587	558	516	495	466	427	405	357	301
Naudanliha milj. €	11,35	11,86	13,39	13	12,24	12,29	12,5	14,5	13,18	15,62
%	14	14	15	15	15	15	16	17	16	16
tiloja	283	264	247	236	229	230	229	222	198	185
Sianliha milj. €	2,37	2,36	2,67	2,07	1,96	1,54	1,42	0,91	1,12	1,01
%	3	3	3	2	2	2	2	1	1	1
tiloja	39	35	35	29	27	25	20	16	16	15
Muu liha milj. €	0,05	0,18	0,18	0,18	0,21	0,84	0,67	0,73	0,39	0,50
%	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1
tiloja	170	171	170	168	149	143	136	128	122	124
Kananmunat milj. €	2,91	2,11	2,23	2,57	3,5	3,03	3,18	3,45	2,82	3,72
%	4	3	3	3	4	4	4	4	3	4
tiloja	10	8	8	8	7	7	6	6	5	5
Viljat milj. €	3,57	4,48	3,68	3,34	2,78	2,56	2,11	3,53	3,21	3,72
%	4	5	4	4	3	3	3	4	4	4
tiloja	698	682	700	679	650	632	591	585	518	505
Muut kasvit milj. €	11,69	11,98	13,36	15,39	14,63	15,47	16,24	18,01	18,81	7,47
%	14	14	15	17	18	19	21	22	23	23
tiloja	1 080	1 020	1 122	1 151	1 089	1 072	1 066	1 097	1 168	1052

Taulukko 4 Pellon käyttö, ha (Lähde: Lähde: Kantar TNS Agri Oy)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2021	2023
Syysvehnä	71	96	89	85	65	170	96	111	90	137	385
Kevätvehnä	1404	1548	1658	1572	2060	1847	1735	1838	1491	1869	2069
Ruis	525	558	467	435	619	734	613	507	506	411	441
Ohra	9802	9701	9757	10610	10457	10383	9716	8362	8223	8632	8586
Kaura	9121	9500	9815	10146	9374	9237	8617	7722	6575	5733	5797
Seosviljat	1310	1474	1805	2070	2202	2239	2467	2659	2442	2909	2791
Muut viljat	87	133	121	151	122	1209	1254	1290	1334	1321	1255
Rypsi, rapsi	1164	937	852	826	680	851	761	998	649	735	809
Peruna	399	406	360	356	332	314	326	298	255	232	196
Sokerijuurikas	30	36	31	42	-	-	1	1	-	-	0
Herne	41	24	19	20	28	333	375	350	281	404	598
Nurmet yhteensä	33160	34322	33970	33429	33127	33496	35196	37188	40735	40443	36372
Puutarhakasvit	1289	1359	1353	1387	1353	1368	1473	1450	1336	1440	1306
Kumina										886	773
Härkäpapu											108
Muut kasvit	1666	1735	-	2075	1565	277	1232	1958	1963	406	371
Ruokohelpi	1359	1161	593	396	308	290	300	266	244	202	NA
Kesanto ja hoidettu viljelemätön pelto	10910	10573	11154	11400	11867	8966	8391	7922	6712	5989	7032
Monivuotiset nurmet ja niityt (yli 5 v)	912	993	953	1046	949	2119	2049	1962	1904	1613	3765
Käyt. maat.maa	74836	74554	74531	75232	75109	74920	74955	74812	74739	73359	72652

Kuminan ja härkäpavun tilastointi on muuttunut eri vuosina. Ennen tilastointia erilleen ne ovat sisältyneet Muut kasvit -ryhmään. Ruokohelven tilastointi on loppunut vuonna 2023.

Kuva 4 Liiton johtokunta oli lokakuussa 2023 vierailulla eduskunnassa Vesan vieraana.

VUODEN 2023 TOIMINTA

Toimialaan kohdistuneet, jo edellisvuosilta tutut haasteet määrittivät liiton toimintaa vuonna 2023. Kustannuskriisi syvensi toimialan näkymiä merkittävästi ja toisaalta markkinatilanne korosti entisestään edunvalvonnan tärkeyttä. Tuotantopanosten hintojen raju nousu ja osin saatavuusongelma sekä tuottajahintojen hidas reagointi kustannusten nousuun ovat maatalouden arkea eikä tilanne vaikuta helpottavan. Kausityövoiman saatavuus aiheuttaa haasteita enenevässä määrin. Suurpetokeskustelu velloi kiivaana mutta tilallisten kannalta huojentavia ratkaisuja kansalliseen EU-lain tulkintaan ei saatu edistettyä riittävästi. Näyttää päinvastoin siltä, että suurpetoihin liittyviä poikkeuslupiakaan ei saada jatkossa toimeenpantua.

Kevään 2023 eduskuntavaalit vaikuttivat MTK-Etelä-Savoon merkittävästi, sillä pitkäaikainen toiminnanjohtaja Vesa Kallio tuli valituksi kansanedustajaksi Keskustan edustajana. Kallion eduskuntakauden ajaksi päätettiin palkata määräaikainen toiminnanjohtaja. Rekrytointiprosessi käynnistettiin huhtikuussa ja DI Rauli-Jan Albert aloitti tehtävässä 5.6.2023. Albert siirtyi toiminnanjohtajaksi MTK:n Brysselin toimiston kotieläin- ja osuustoiminta-asiamiehen tehtävästä. Albertin kanssa solmittiin toiminnanjohtajasopimus.

Vaalikevään kiihkeitä kannanottoja lukuun ottamatta yleinen ilmapiiri maa- ja metsätalouden ympärillä oli koko vuoden ankea johtuen sekä toimialaa monin tavoin kurittavasta EU-politiikasta että kotimaisesta poliittisesta vastakkainasettelun ilmapiiristä. Vaikka Euroopassa käytiin sotaa ja huoltovarmuudesta puhuttiin lähes päivittäin, maatalouden näkökulmasta kotimaisen tuotannon arvostus ei juurikaan näy tehdyissä päätöksissä. Päinvastoin kustannuskriisin aikana rahoituslaitokset ovat kiristäneet käytäntöjään entisestään, ja tämä vaikuttaa sekä olemassa oleviin lainoituksiin sekä tilojen uusiin investointisuunnitelmiin.

LIITON KOKOUKSET

Liitto piti kevätkokouksensa 24.6.2023 Sulkavan soutustadionilla. Syyskokous pidettiin Partalan kuninkaankartonalla Juvalla 11.12.2023.

Poimintoja vuodesta 2023

Tammikuu

- Liiton johtokunta
- Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen puheenjohtajien ja toiminnanjohtajien kokous
- MTK-liittojen puheenjohtajien valmennus
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

Helmikuu

- Itä- ja Keski-Suomen kuluttajatyövaliokunta
- Itä- ja Keski-Suomen peltokasvivaliokunta
- Itä- ja Keski-Suomen osaaminen ja hyvinvointivaliokunta
- MTK-liittojen puheenjohtajien työnantajakoulutus
- Itä- ja Keski-Suomen luottamushenkilöpäivät Koli
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

Maaliskuu

- Liiton johtokunta
- Itä- ja Keski-Suomen luomuvاليokunta
- Itä- ja Keski-Suomen lihavaliokunta
- Itä- ja Keski-Suomen maitovaliokunta
- Itä- ja Keski-Suomen erikoiskasvivaliokunta
- MTK-yhdistysten kokouskierros
- Etelä-Savon maataloustuottajain säätiön kokous
- MTS:n ulko- ja turvallisuuspoliittinen journalistiseminaari sekä yleisötilaisuus Mikkelissä
- Etelä-Savon metsävaliokunnan kokous
- Vaalipaneelit Mikkelissä ja Savonlinnassa
- Lomituspalaveri MTK Kaakkois-Suomen ja lomatoimen kanssa
- Etelä-Savon maaseutuohjelman seurantaryhmä, ELY
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

Huhtikuu

- Liiton johtokunta
- Itä- ja Keski-Suomen elinkeino- ja yrittäjyysvaliokunta
- Itä- ja Keski-Suomen ympäristö- ja maapoliittinen valiokunta
- Itä- ja Keski-Suomen lihavalioikunta
- MTK-yhdistysten kokouskierros
- C-alueen MTK-liittojen kokous
- MTK:n valtuuskunta
- MTK-liittojen puheenjohtajien työnantajakoulutus
- Välitä viljelijästä treffit
- MTK-liittojen puheenjohtajat Brysselissä Elsi Kataisen vieraana,
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

Toukokuu

- Liiton johtokunta
- Toiminnanjohtajaehdokkaiden haastatteluja
- MTK-yhdistysten kokouskierros
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

Kesäkuu

- Liiton johtokunta
- Liiton kevätkokous, Sulkava

Heinäkuu

- MTK-liittojen toiminnanjohtajien kesäkokous, Loimaa
- MTK-liittojen puheenjohtajien kesäkokous
- Maaseutunuorten kesätapaaminen Okrassa
- MTK-yhdistysten järjestämiä tapahtumia

Elokuu

- Joroisten maaseututapahtuma
- Kunnioittavan keskustelun pelisääntöjen työryhmä
- MTK-yhdistysten järjestämiä tapahtumia
- Ohjausryhmiä ja muita palavereita

Syyskuu

- Maakunnan yhteistyöryhmä, maakuntaliitto
- Etelä-Savon maaseutuohjelman seurantaryhmä, ELY
- Elinvoimaa lähiruoasta sidosryhmätilaisuus, Savonlinna

- Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen toimihenkilöpäivät
- Liiton johtokunta
- Itä- ja Keski-Suomen kuluttajatyövaliokunta
- Itä- ja Keski-Suomen osaaminen ja hyvinvointivaliokunta
- Mikkelin kaupungin ja sidosryhmien elinvoimalupaus
- Metsämarssi, MHY Etelä-Savo, Juva
- Kuntamarkkinat, Helsinki
- Tulevaisuuden EU:n alue- ja rakennepolitiikka, TEM
- Etelä-Savon metsävaliokunnan kokous
- Etelä-Savon vesienhoidon yhteistyöryhmä, ELY
- MTK-liittojen toimihenkilökokouksia
- MTK toimihenkilöpäivät
- Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen puheenjohtajien ja toiminnanjohtajien kokous
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

Lokakuu

- Itä-Suomen metsänhoitoyhdistysten neuvottelupäivä, Mikkeli
- Itä- ja Keski-Suomen alueen johtokuntien yhteiskokous
- Etelä-Savon vaihemaakuntakaavan seurantaryhmä, maakuntaliitto
- Liiton johtokunta
- Liiton luottamushenkilöpäivät, Juva
- ELY-keskuksen neuvottelukunta
- Etelä-Savon maaseutuohjelman seurantaryhmä, ELY
- Välitä viljelijästä -sidosryhmätapaaminen, Juva
- Itä- ja Keski-Suomen maaseutunuorten yhteiskokous KoneAgriassa, Tampere
- Itä- ja Keski-Suomen elinkeino- ja yrittäjyysvaliokunta
- Liiton johtokunta ja vierailu eduskunnassa, Helsinki
- MTK-liittojen toimihenkilökokouksia
- MTK-liittojen puheenjohtajien ja toiminnanjohtajien kokous
- Etelä-Savon maaseutunuorten kokous
- Etelä-Savon liikennejärjestelmätyöryhmä, maakuntaliitto
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

Marraskuu

- Luomupäivät, Mikkeli
- MTK:n valtuuskunta
- MTK-yhdistysten syyskokouskierros
- Itä-Suomen maakuntien yhteistyöryhmien kokous
- Itä- ja Keski-Suomen lihavaliokunta
- Lomituksen yhteistyöryhmä
- Itä- ja Keski-Suomen erikoiskasvivaliokunta
- Itä- ja Keski-Suomen ympäristö- ja maapoliittinen valiokunta
- Itä- ja Keski-Suomen peltokasvivaliokunta
- Lihakunta 120-vuotisjuhlaseminaari, Siilinjärvi
- Alueellisten riistaneuvostojen maanomistajaedustajien yhteinen palaveri
- Lomituspalvelujen yhteistoimintaryhmä
- C-alueen MTK-liittojen kokous
- Maaseutunuorten syysparlamentti
- MTK-yhdistysten syyskokouksia
- MTK-liittojen toimihenkilökokouksia

- Lomituspalvelujen sidosryhmätillaisuus, Mikkeli
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

Joulukuu

- Maakunnan yhteistyöryhmä, Maakuntaliitto
- Liiton syyskokous, Juva
- Etelä-Savon liikennejärjestelmätyöryhmä, maakuntaliitto
- Etelä-Savon maaseutunuorten valiokunta
- Digivalmennus Etelä-Savon yhdistyksille, Juva
- MTK-yhdistysten syyskokouskierros
- MTK-liittojen toimihenkilökokouksia
- Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen puheenjohtajien ja toiminnanjohtajien kokous
- Maaseutunuorten joulutulet
- Ohjausryhmiä, muita palavereita ja tilaisuuksia

Kuva 5 Sanna Hämäläinen luovuttaa MTK:n ansiomerkin Ilpo Lehtiselle liiton syyskokouksessa 11.12.2023

LIITTO MAAKUNNALLISENA TOIMIJANA

MAAKUNNALLINEN EDUNVALVONTA

Vuoden 2023 keskeiset maakunnalliset edunvalvontatehtävät liittyivät maaseudun elinkeinojen monipuoliseen ja monitasoiseen edunvalvontaan kuten maankäyttöön, tietoihin, sähköverkkoon, julkisiin hankintoihin, maatalouslomitukseseen sekä muihin yleisiin ja erityisiin maaseudulla yrittämisen ja asumisen edellytyksiin vaikuttamiseen.

Merkittävässä roolissa edunvalvonnan näkökulmasta on suora epävirallinen yhteydenpito eri toimijatahoihin. Erityisesti asiat, jotka koskettavat yksittäisiä jäseniä, on hoidettu luottamuksellisesti. Yksittäisten jäsenten esiin nostamalla kysymyksillä on yleensä laajempaa vaikutusta, kuten esim. viranomaisen lupa- tai valvonta-asioissa. Luottamuksellisia edunvalvontatoimia ei ole kirjattu tähän toimintakertomukseen.

MTK-Etelä-Savolla on edustus seuraavissa ohjausryhmissä ja toimielimissä:

Maakunnan yhteistyöryhmä	Etelä-Savon maakuntaliitto
Punos – osaamisen verkostot ja toimintatapojen kehittäminen	Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Savon järjestöneuvottelukunta	Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Savon liikennejärjestelmätyöryhmä	Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Savon sini-viherrakenne ja ekosysteemipalvelu -työryhmä	Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Savon 3. vaihemaakuntakaava seurantaryhmä	Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaava seurantaryhmä	Etelä-Savon maakuntaliitto

ELY-keskuksen neuvottelukunta	Etelä-Savon ELY-keskus
Etelä-Savon maaseudun kehittämissuunnitelman seurantaryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus
ELO -elinikäisen oppimisen johtoryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus
Etelä-Savon ilmasto- ja ilmastotyöryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus
Vesienhoitosuunnitelmien seurantaryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus
Alueelliset kehitysnäkymät -ryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus
Helmi -ohjelman alueellinen yhteistyöryhmä	Etelä-Savon ELY-keskus

Etelä-Savon riistaneuvosto	Suomen riistakeskus
Kauppan ja palvelujen valiokunta	Etelä-Savon Kauppakamari
Team Finland Etelä-Savon alueverkosto	Etelä-Savon Kauppakamari

Etelä-Savon Osaamisen aika -ryhmä	Sitra
-----------------------------------	-------

Maanomistajien arviointikeskus	kokousedustajat
--------------------------------	-----------------

Asunto Oy Maaherrankatu 34, Mikkeli	kokousedustajat
-------------------------------------	-----------------

Mikkelin Ravirata Oy	kokousedustajat
----------------------	-----------------

ProAgria Etelä-Savo	kokousedustajat
---------------------	-----------------

Hankkeiden ohjaus- ja seurantaryhmien edustuksia:

Etelä-Savon maitoryhmä	ProAgria Etelä-Savo
ProVisio -yrityshanke	ProAgria Etelä-Savo
Vastuullisuudesta kasvua ja kannattavuutta	ProAgria Etelä-Savo
Yhessä lihat liikkeelle	ProAgria Etelä-Savo

Rebuild business	Itä-Savon uusyrityskeskus
------------------	---------------------------

Välitä viljelijästä -verkosto	Maatalousyrittäjien eläkelaitos - MELA
Kurvi – Kumppanuudella ruokasektorille vuorovaikutusta ja innovatiivisuutta	Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Urakka – Uudistuva ja kasvava Etelä-Savon ruoka-ala	Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Etelä-Savon ruoka-alan kehittämisohjelma	Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Maatilojen muovit kiertoon	Jyväskylän ammattikorkeakoulu
eMuovi alustaekosysteemin kehittäminen	Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Biokaasua pelloilta	MTK-Joroinen, MTK-Jäppilä, MTK-Leppävirta
Lomituksen yhteistyöryhmä	Kaakkois-Suomen lomituspalveluyksikkö
Lomituksen yhteistyöryhmä	Etelä-Suomen lomituspalveluyksikkö
Työterveyshuollon yhteistyöryhmä	Etelä-Savon Työterveys Oy / Pihlajalinna Oy

KANNANOTOT, KIRJELMÄT JA TIEDOTTEET

MTK-Etelä-Savo antoi lausuntoja, otti kantaa, kirjelmöi ja tiedotti seuraavista asioista vuonna 2023:

31.1.2023 Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi investointituen kohdentamisesta (liite 12)

10.2.2023 Itä- ja Keski-Suomen MTK liittojen luomuvaliokunnan tiedote: Luomuviljelyn edistämisessä kirittävää (liite 13)

10.3.2023 Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen luomuvaliokunnan tiedote: Luomuviljely tärkeä osa ruokaturvaa, huoltovarmuutta ja luonnonmonimuotoisuutta (liite 14)

14.3.2023 Eteläisten MTK-liittojen ja Itä- Keski-Suomen MTK- liittojen maitovaliokuntien tiedote: Vasikkaruuhka on purettava koko ketjun yhteistyöllä (liite 15)

28.3.2023 Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen luomu- ja lihavaliokuntien tiedote: Suomalainen liha tuo ruokaturvaa ja on tärkeä osa huoltovarmuutta (liite 16)

22.9.2023 Vastaus komission kyselyyn susitilanteesta ja sen vaikutuksista väestöön (englanniksi) (liite 17)

29.9.2023 Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen osaamis- ja hyvinvointivaliokunnan kannanotto lomituksen toimimattomuudesta (liite 18)

29.9.2023 MHY Etelä-Savon, MHY Etelä-Saimaan, MTK-Etelä-Savon ja MTK metsänomistajat lausunto Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan (liite 19)

30.11.2023 Lausunto: MTK:n ja SLC:n luonnon monimuotoisuuden tiekartta (liite 20)

22.12.2023 Lausunto: Valtion väyläverkon investointiohjelma vuosille 2025-2032 (liite 21)

JÄSENEDET

Maaseudun elinkeinotoiminnan ja elämisen edellytysten turvaamiseksi tehtävä edunvalvonta on järjestön ensisijainen ja tärkein tehtävä. Edunvalvontaa täydentävillä jäseneduilla järjestö tarjoaa jäsenilleen merkittäviä taloudellisia etuja. Suurin osa jäseneduista on keskusliiton neuvottelemia valtakunnallisia etuja, mutta MTK-Etelä-Savolla on tarjottavanaan myös omia jäsenetuja. Jäsenetujen tärkein tehtävä on tarjota jäsenkunnalle helppo tapa hankkia tuotteita ja palveluja edulliseen hintaan ja asettaa näin painetta yleistä kustannustason nousua kohtaan. Tämä auttaa myös yksittäistä jäsentä, joka kilpailuttaa eri palveluntarjoajia.

MTK Hankinnat - MTK:n jäsenedut uudistuivat vuoden 2020 alussa – www.mtkhankinnat.fi

Yhdistimme maatalousyrittäjä- ja metsänomistajajäsentemme ostovoiman ja neuvottelimme paremmat jäsenetusopimukset ja edullisemmat hinnat jäsenillemme.

MTK-, Mhy- ja SLC-jäsenenä saat alennuksia mm. henkilö- ja pakettiautoista, teollisuustuotteista, työkaluista, rakennustarvikkeista, koneista, varaosista, polttonesteistä, renkaista ja huonekaluista. Jäsenedut ovat kokonaan yhteistyökumppanien rahoittamat.

Jäsenen kannalta jäsenetujen käyttö säilyy ennallaan. Tuotteen myyjä tarkistaa henkilön jäsenyyden etua myöntäessään. Saat edut käyttöösi, kun olet maksanut MTK-, Mhy- tai SLC-jäsenmaksusi. Jotkut edut saa käyttöönsä vain Y-tunnuksella.

Jäsenetusopimuksia on 30 yhteistyökumppanin kanssa. Edut ovat taloudellisesti merkittäviä ja ne on neuvoteltu tukemaan jäsentemme yritystoimintaa ja elinkeinoa hyödyntämällä pohjoismaista yhteisvolyymiä.

MTK-Etelä-Savon jäsenten omat jäsenedut, <https://etela-savo.mtk.fi/jasenedut>

- Suonentieto
- Woikosken kaasut ja pullot, vuodesta 2023 alkaen valtakunnallinen jäsenetu
- Tuovi -tuotevirtakirjanpito
- PK-Renkaan renkaat
- Lumme Energian (aiemmin Suur-Savon Sähkö) jäsenetusopimus on ns. käymistilassa sähkömarkkinoiden poikkeustilanteen takia. Maatila- ja maaseutuyrittäjäasiakkaille Lumme Energia tarjoaa Synergia -sähköopimusta.

ARVIO TALOUDEN TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Nousseet jäsenmaksutulot vuoden 2023 osalta johtokunta päätti kohdentaa maaseutunuorten toimintaan. Maaseutunuorten toimintaan on edelleen syytä varata riittävästi resursseja, jotta niin eteläsavolaisen maatalouden kuin myös järjestön tulevaisuus voidaan turvata.

Suurin taloutta uhkaava tekijä on jäsenten yritystoiminnan heikko kannattavuus ja huono maksuvalmius. Tätä pahentaa edelleen 24.2.2022 Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainassa, jolle ei ole lähitulevaisuudessa nähtävissä loppua. MTK:n jäsenmaksu on lasku monien muiden laskujen joukossa ja jäsentiloilla joudutaan tiukasti arvioimaan, mihin rahaa riittää ja, mihin ei. Järjestössä on edelleen syytä varautua siihen, että jäsenmaksukertymät eivät jatku entisellään. Edunvalvonnan tarve on samaan aikaan suurempi kuin vuosikymmeniin ja sen toimintaedellytyksistä on pidettävä huolta.

Jäsenmaksu-uudistuksessa myös yhdistysten käyttöön jäävä jäsenmaksu kasvoi valtaosalla yhdistyksiä. Tämä parantaa paikallistason edunvalvonnan mahdollisuuksia. Toisaalta yhdistysten toiminta perustuu kokonaan luottamushenkilöihin ja vaihtelu toiminnan tasossa on siten suurta yhdistysten välillä.

Nykyisessä jäsenmaksumallissa liitolla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa jäsenmaksutuloihinsa lainkaan. MTK:n valtuuskunta päättää jäsenmaksuperusteista sekä jäsenmaksujen jakoperusteista keskusliiton ja liittojen välillä. Mikäli liitolle tulee tarve esimerkiksi johonkin erityiseen maakunnalliseen edunvalvonnalliseen toimenpiteeseen, joutuu se käyttämään siihen pääomiaan, toisia tulonlähteitä tai jättämään ne tekemättä resurssien puutteen vuoksi.

Liiton itsenäisen toiminnan jatkumiselle ei taloudellisessa mielessä ole vielä lähivuosina esteitä, mutta toiminnan tason ylläpitäminen sisältää edelleen haasteita. Liiton toimistopalvelut on järjestetty siten, että MTK on palkannut MTK metsänomistajat -linjan kenttäorganisaation palvelukseen toimistosihteerin, jonka työpiste on Mikkelissä. MTK-Etelä-Savo ostaa keskusliitolta toimistosihteeripalveluja siten, että hänen työaikansa jakaantuu 60 % MTK:lle ja 40 % MTK-Etelä-Savolle. Tällä tavoin turvataan toimistopalvelujen saatavuus sekä yhdistysten ja jäsenten saama palvelu liitolta. Maaseutunuorten asiamiehen palvelut on järjestetty viime vuosina ostopalveluina ja tätä toimintamallia voidaan kehittää siten, että Itä- ja Keski-Suomen alueella palkatun yhteisen maaseutunuorten asiamiehen rinnalle etsitään liiton alueelta henkilöresurssi.

KATSAUS TULEVAAN

MTK –liitot tekevät kokonaisvaltaista maaseudun edunvalvontaa, johon kuuluu kaikki järjestön jäsenten elämään vaikuttavien asioiden hoitaminen. Tämä ns. 360 asteen palvelulupaus jäsenille on liiton toiminnan ydin.

Järjestöllä voi olla vuosittain vaihtuvia teemoja, joita nostetaan muuta toimintaa enemmän esille, mutta jäsenkunnan jokapäiväiset edunvalvontatarpeet tulee hoitaa kaikissa olosuhteissa. Järjestö ei päästä jäsenen tarpeita eikä voi niitä valikoida, mikä näyttää välillä unohtuvan sitä herkemmin mitä kauemmaksi jäsenen arjesta on ajautunut.

MTK:n edunvalvonta maakuntatasolla on jo pitkään ollut laaja-alaista maaseudun edunvalvontaa sisältäen niin maaseudulla yrittämiseen kuin asumiseen liittyvät asiat. Kokonaisvaltainen

maaseudun edunvalvonta on jäsenten kannalta välttämätöntä, jotta yleiset elämisen ja yrittämisen mahdollisuudet maaseudulla voidaan turvata. Tämä tarkoittaa usein toimintaa, johon ei ole saatavissa uusia taloudellisia tai henkilöstöresursseja vaan entistä enemmän joudutaan miettimään toiminnan painopisteitä, mutta samalla myös ottamaan entistä enemmän irti nykyisistä resursseista.

MTK-Etelä-Savon jäseninä olevien MTK-yhdistysten jäsenkunnan rungon muodostavat edelleen ja vielä pitkään päätoimiset maatilatalouden harjoittajat. Jäsenkunta kuitenkin muuttuu entistä moninaisemmaksi yritystoiminnan kirjon kasvaessa ja sitä kautta edunvalvontatarpeiden lisääntyessä. Perinteisen maatalouden edunvalvonnan haasteeksi nousevat jäsenten väliset erilaiset edunvalvontatarpeet johtuen tilojen ja yrittäjien erilaisista elinkaaren vaiheista yrittäjien ikääntyessä ja riippuen siitä, onko yrityksiin jatkajaa vai ei. Myös erilaiset strategiset valinnat maatilayritysten kehittämisen suhteen voivat johtaa edunvalvontatarpeiden moninaistumiseen yritysten välillä.

Yhtenä haasteena on suurten ikäluokkien siirtyminen myös maatilataloudessa eläkkeelle. Tässä yhteydessä tuotannolliset resurssit olisi mahdollisuuksien mukaan saatava pidettyä käytössä ja jatkavat yrittäjät liittymään MTK:n jäseniksi. Tämä yksinkertaisesti siitä syystä, että niin yhdistys- kuin liittotason toiminta on riippuvaista jäsenmaksutuloista.

Järjestön harjoittaman edunvalvonnan tulevaisuuden haasteena on sen organisaation toiminnan tehokkuus. Tämä tarkoittaa sitä, pystyykö MTK-yhdistys palvelemaan jäseniään, liitto yhdistyksiä ja keskusliitto liittoja tehokkaimmalla mahdollisella tavalla. Jäsen on yhdistyksen asiakas, yhdistys liiton asiakas ja liitto keskusliiton asiakas. Näiden asiakkuuksien hoitaminen niin, että asiakas on tyytyväinen, ratkaisee hyvin pitkälti järjestön tulevaisuuden.

Liite 1 MTK-Etelä-Savon luottamushenkilöt 2023**MTK-Etelä-Savon johtokunta 2023**

Sanna Hämäläinen, Savonlinna
puheenjohtaja
050 410 9497, sanna.hamalainen@mtk.fi

Jouni Paunonen, Juva
varapuheenjohtaja
040 565 2491, paunola@elisanet.fi

Hannu Auvinen, Sulkava
050 588 2920, hannu.auvinen@sulkava.fi

Pasi Häkkinen, Mikkeli
050 517 4723, pasi.hakkinen@hotmail.com

Kimmo Laamanen, Punkaharju
044 209 7959, laamanen.kimmo@gmail.com

Tero Lahikainen, Kangasniemi
050 372 4822, tero.lahikainen@hotmail.com

Riina Pöyry, Ristiina
050 533 5041, riinapoyry8@gmail.com

Anna Siiriäinen, Hirvensalmi
0400 259 621, anna.siiriainen@gmail.com

Marisa Hukkanen, Rantasalmi
040 588 9520, marisa.hukkanen@gmail.com

Taneli Pajunen, Mikkeli
maaseutunuorten edustaja
050 370 1587, taneli.pajunen@gmail.com

Eero Taskinen, Joroinen
0400 266 988, eero.taskinen@pp.inet.fi

Sirpa Tyrväinen, Kangasniemi
0500 544 084, tyrvainen.sirpa@gmail.com

MTK:n valtuuskunnan jäsenet (liiton puheenjohtajan lisäksi)

Otto Makkonen, Savonlinna 0400 679 528,
otto@vaahermaki.com

Taneli Pajunen, Mikkeli
050 370 1587, taneli.pajunen@gmail.com

Liiton edustajat Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen yhteisissä valiokunnissa 2023 (Etelä-Savo, KeskiSuomi, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo)*Työvaliokunta (liiton oma valiokunta)*

Sanna Hämäläinen, Savonlinna	050 533 5041
Jouni Paunonen, Juva	040 565 2491
Kimmo Laamanen, Punkaharju	044 209 7959

Erikoiskasvivaliokunta

Esa Aholainen, Joroinen	050 308 8571
Antti Vauhkonen, Mikkeli	050 363 7949

Elinkeinopolitiikka ja yrittäjyys

Janne Hänninen, Punkaharju	050 544 0103
Vesa Kekkonen, veroasiantuntija	040 832 7168
Jouni Paunonen, Juva	040 565 2491

Jäsenpalveluvaliokunta

Hannu Auvinen, Sulkava	050 588 2920
Vesa Kallio	040 527 1039

Kuluttajatyöryhmä

Anna Siiriäinen, Hirvensalmi	0400 259 621
Jukka Leikkonen, Mäntyharju	0400 929 866

Lihavaliokunta

Pasi Häkkinen, Mikkeli	050 517 4723
Jukka Nousiainen, Savonlinna	0440 549 252
Paavo Sävilammi, Kangasniemi	050 379 7479

Luomuvaiokunta

Pasi Häkkinen, Mikkeli	050 517 4723
Marisa Hukkanen, Rantasalmi	040 588 9520

Maaseutunuorten valiokunta (liiton oma valiokunta)

Jarkko Parkkinen pj., Mikkeli	040 544 5402
Tiina Kohonen, Mäntyharju	040 514 2946
Ville Korhonen, Juva	0400 635 142
Tero Lahikainen, Kangasniemi	050 372 4822
Anne Manninen, Pieksämäki	0400 243 866
Matias Muhonen, Savonlinna	044 254 1255
Mikko Tiainen, Savonlinna	044 330 4366
Minna Kekkonen, Mikkeli	044 327 1430
Taneli Pajunen, johtokunnan edustaja	050 370 1587

Maitovaiokunta

Mikko Nykänen, Rantasalmi	050 326 3724
Taneli Pajunen, Mikkeli	050 370 1587

Osaaminen ja hyvinvointi

Sanna Hämäläinen, Savonlinna	050 410 9497
Riina Pöyry, Ristiina	050 533 5041

Peltokasvivaliokunta

Yrjö Ehrnrooth, Mikkeli	0400 824 731
Kimmo Laamanen, Punkaharju	044 209 7959

Ympäristö- ja maapoliittinen valiokunta

Kalle Mattila, Mikkeli	050 526 2591
Juha Liukkonen, Kangasniemi	0400 785 725

Etelä-Savon metsävaliokunta

Sanna Hämäläinen, Savonlinna	050 410 9497
Jouni Paunonen, Juva	040 565 2491
Kimmo Laamanen, Punkaharju	044 209 7959
Vesa Kallio	040 527 1039
Rauli Albert	040 552 9147

Liite 2 Elinkeinopolitiikka- ja yrittäjyysvaliokunta

Elinkeinopolitiikka- ja yrittäjyysvaliokunta kokoontui kaksi kertaa 21.4. ja 24.10. Valiokunnan puheenjohtajana toimi **Riku Kalmari** MTK-Keski-Suomesta, **Pekka Partanen** ja sihteerinä **Jari Rouvinen** MTK-Pohjois-Karjalasta.

Valiokunta kokoontui vuoden aikana kahdesti toimintasuunnitelman mukaan. Keväänkokous pidettiin etäkokouksena 21.4 ja sen tärkeimpänä aiheena oli parlamentaarisen maatalouden kannattavuutta pohtineen työryhmän loppuasiakirjan analysointi. Toisen pääaiheena on MTK:n ja ETL:n elintarvikeketjun kehittämisohjelma, jota tullaan käyttämään hallitusohjelma suositusten pohjana.

Valiokunta laati keskustelun pohjalta kannanoton, jossa kannettiin huolta tilojen maksuvalmiudesta ja kotieläintilojen kannattavuudesta, mikäli kansallisten tukien leikkaus kohdistuu pohjoiseen tukeen.

Toisen kokouksen aiheena 24.10 Hirvensalmella oli uusi pakastekuivausteknologia ja sen mahdollisuudet avata uusia vientimahdollisuuksia pk-yrityksille elintarvikeketjussa. FrostDry Oy:n edustaja Hannu Tamminen esitteli ensimmäisen kaupallisen kokoluokan laitteiston koetuloksia ja teknologian mahdollisuuksia edistää ruokavientiä erityisesti pitkää säilyvyyttä vaativille markkinoille.

Keskustelussa nousi esille pitkäjänteisen vientiohjelman tarve elintarvikkeille, joilla pystymme vahvistamaan suomalaista maabrändiä ja tukemaan myös pk- yritysten vientiponnistuksia isojen yritysten rinnalla. Toiveena oli myös saada uudesta pakastekuivausteknologiasta veturi tuotekehitykselle IKS alueelle.

Lisäksi keskusteltiin valiokunnan roolista ja painotuksista tulevaisuudessa. Toimintaa toivottiin suunnattavan jatkossa aluekehitykseen vaikuttamiseen, uusiin innovaatioihin ja yrittämisen mahdollisuuksien tutustumisiin. Järjestön valiokunta- ja verkostouudistuksen kokonaisuudesta riippuu myös IKS alueen valiokuntien tulevaisuus ja toimintamallit, joihin palataan viimeistään syksyllä 2024.

21.4 Kokouksen kannanotto ja keskustelun pääkohdat

MTK:n Itä- ja Keski-Suomen yrittäjä- ja elinkeinopolitiikan valiokunnan kannanotto

Arvoisa kansanedustaja,

Maatalouden taloudellinen tilanne on edelleen hyvin haasteellinen. Valiokuntamme kantaa erityistä huolta aloittavien ja nuorten maatalous- ja maaseutuyrittäjien tilanteesta. Sukupolven vaihdosten määrä on viimeisien vuosien aikana romahtanut Itä- ja Keski- Suomen alueella.

Toivomme alueen kansanedustajien vaikuttavan hallitusohjelmaan erityisesti seuraavien asioiden osalta:

1. Sukupolvenvaihdoksissa ja isommissa investointihankkeissa ongelmaksi on noussut korkotuen enimmäismäärän (35 000 €) alhainen taso suhteutettuna nopeasti nousevaan korkotasoon. Tuen enimmäismäärää tulisi pikimmiten korottaa nykyisen korkotason edellyttämälle tasolle.
2. Tilojen maksuvalmiuden turvaaminen kuluvalle CAP27 ohjelmakaudella vaatii syksyisen tukien maksun ja korkotukilainojen hoitokulujen maksamisen synkronointia. Peltovalvontojen myöhästyttäminen siirtää tukien ennakoidenkin maksun pysyvästi

joulukuulle. Force major tilanne pitää hoitaa valtion toimesta, joko korkotukilainsäädäntöä päivittämällä tai keskitetysti pankkien kanssa viljelijöille kuluttomasta maksuaikataulun muutoksesta sopimalla (koskee uusien lainojen rating ehtoja).

3. Valtiovarainministeriö on ehdottanut 200–300 miljoonan leikkausta kansallisiin maataloustukiin. Tästä suurin leikkaus kohdistuisi pohjoiseen kotieläintukeen ja samoille tiloille, jotka jo CAP27 tukiratkaisussa ovat menettäneet 10–50 000 euroa tilakoosta riippuen. Kyseinen leikkaus johtaisi Itä-Keski- ja Pohjois-Suomen maatalouden nopeaan alas ajoon, koska maito- ja nautakarjalat muodostaa edelleen sektorin taloudellisen selkärangan alueella. Maatalouden markkinatuloista maidon - ja naudanlihan osuus on edelleen 70–80 % ja sen korvaaminen esim. peltoviljelyllä on mahdotonta. Parlamentaarinen maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien arviointiryhmä esittää loppuraportissaan toimia elintarvikeketjun toimintaedellytysten parantamiseen, ruoantuottajien aseman parantamiseen elintarvikeketjussa sekä huoltovarmuuden ja alkutuotannon pitkän aikavälin toimintaedellytysten varmistamiseen **koko maassa**. Toivomme, että työryhmän toimenpide-ehdotukset huomioidaan hallitusohjelmassa hallituksen kokoonpanosta riippumatta. **Maatalouden ja ruoantuotannon säilyminen koko maassa on Suomen yhteinen asia.**

Toivomme teidän alueemme kansanedustajina vievän viestiä eteenpäin, jotta voimme varmistaa kotimaisen ruoantuotannon jatkumisen tulevaisuudessa myös Itä- ja Keski-Suomessa.

Keskustelun pääkohdat:

- Yleinen huoli tukien maksuaikataulusta ja niiden vaikutuksesta maksuvalmiuteen ja lainojen ratingiin
- Korkotukilainojen maksimimäärän riittävydestä korkojen noustessa ja tilakokojen kasvaessa.
- OY muotoisten tilojen SPV suunnittelusta ja sen osaamisesta. Vievät paljon aikaa ja virheitä on kallista korjata
- EU:n metsäkatoesityksen vaikutukset maatalousrakentamiseen sekä naudanlihan ja maidontuotantoon. Lisäksi pohdittiin voiko puulla jatkossa edes lämmittää saunaa isommista rakennuksista puhumattakaan.
- CAP 27 tukiratkaisun vaikutuksen kotieläintuotannon kannattavuuteen. Esim. Luomumaidolla tuet putoavat 15 %
- CAP:n osalta huolta kannettiin myös ruuan tuotannon kannustumista verrattuna passiiviviljelyyn
- Elintarvikemarkkina valtuutetun tiedonsaantimahdollisuuksista ja niiden hyödyntämisestä markkinaedunvalvonnassa
- Tasausvarauksen riittävydestä, sitten kun kannattavuus saadaan taas kuntoon
- CAP ohjelman yksinkertaistamisesta, kohta kukaan ei osaa täyttää tukihakemusta!
- SPV osajien riittävydestä erityisesti pienemmissä pankeissa
- Lunastuslain päivittäminen tähän päivään. 200 €/ha ei ole käypäkorvaus siirtolinjojen pohjasta
- Huoltovarmuus ja maanpuolustus ovat Itä-Suomen prioriteetit maataloudessa, joista kuuluu myös saada korvaus
- Maa- ja metsätalous tarvitsevat myös työntekijänsä ja kaikkia niitä ei saada suomesta edes nyt
- TKI toimintaa tarvitaan viennin tueksi

24.10 Kokouksen yhteenveto:

Pakastekuivaus teknologian mahdollisuudet (Hannu Tamminen, FrostDry Oy)

Hannu Tamminen kertoi pakastekuivausteknologian kehittämisestä uusista mahdollisuuksista.

Teknologian taustalla on Lyotech Oy:ssa 10 vuoden aikana tehty tuotekehitys, jota on pilotoitu lähes kaikilla kotimaan markkinoilla olevilla raaka-aineilla. Ainostaan hunajan hyvin rasvaisten tuotteiden pakastekuivaus ei onnistu.

Laadun paraneminen, energian säästö ja molekyyliarakenteen säilyminen ovat suurimpia edistysaskeleita nykyisiin pakastekuivausteknologioihin verraten.

Huoltovarmuus, Ukrainan kriisi ja Nato jäsenyys, ovat asioita, jotka ovat nostaneet kiinnostuksen pakastekuivattuja elintarvikkeita kohtaan aivan uudelle tasolle. Pitkään säilyvät, kevyet ja terveelliset elintarvikkeet ovat monien valtioiden ja organisaatioiden hankintalistolla.

Pakastekuivatut elintarvikkeet voidaan "vettää" takaisin alkuperäiseen muotoon ja laatuun noin 98 prosenttisesti. Suurin hyöty saavutetaan logistiikkakustannusten säästöissä ja säilyvyyden parantumisessa. Oikein pakattuina elintarvikkeet säilyvät 5–30 vuoteen, jolloin niitä voidaan hyvin käyttää myös kriisi ja katastrofialueilla.

Suomen osalta suurin potentiaali kohdistuu elintarvikeviennin kehittämiseen. Pakastekuivaetuille tuotteille on olemassa aivan uusia vientimahdollisuuksia laadun paranemisen myötä ja mikä parasta, kannattavuutta pystytään myös oleellisesti nostamaan, jolloin koko ketjuun jää enemmän jaettavaa.

Ensimmäinen kaupallisen tason laitteisto on parhaillaan koeajossa Hirvensalmella. Kiteellä on puolestaan menossa hanke ensimmäisen yrityksen ja TKI keskuksen perustamisesta uuden pakastekuivausteknologian ympärille. Liikkeelle on tarkoitus päästä vuoden 2024 aikana.

Pakastekuivaus ketjun rakentamisen tarpeet

Alkutuotannon osalta pakastekuivauksessa tärkeintä on raaka-aineen laadun säilyttäminen alkupakastukseen saakka. Tämä tarkoittaa toimivaa kylmäketjua mahdollisimman lähellä korjuu- tai keruupaikkaa sekä alkupakastusta mieluummin jo samana päivänä. Laadukkaan alkupakastuksen jälkeen pakastekuivaus voidaan tehdä 1–2 vuoden aikana.

Alkuun päästään nykyisilläkin laitteistoilla, mutta extra laadun takaamiseksi tarvitaan jatkossa terminaaliverkosto, johon raaka-aineet kootaan alkupakastusta varten.

Viennin osalta tarvitaan myös toimenpiteitä marjalajikkeiden ja viljelyteknologian kehittämiseksi vastaamaan kunkin markkinan kulutustottumuksiin.

PK- yritysten elintarvikeviennin mahdollisuudet

Pienemmille yrityksille uusi teknologia avaa mahdollisuuksia omaan tuotekehitykseen ja viennin aloittamiseen pienemmillä panostuksilla paremman säilyvyyden ja alhaisempien kuljetuskustannusten ansiosta. Raaka-aine hankinnassa tarvitaan laajempaa alueellista yhteistyötä ja koko ketjun keskinäistä laatuun ja määriin sitoutumista, jotta viennistä voidaan kehittää meille ns. kolmas ostaja elintarvikemarkkinoille.

Viennin kehittäminen kokonaisuudessaan on erittäin tärkeää alkutuotannon kannattavuuden parantamiseksi, koska ostovoima ja kotimaisuuden suosiminen ovat olleet nopeassa laskussa kotimarkkinoilla. Tie ei ole helppo, mutta luultavasti ainoa mahdollinen, mikäli haluamme säilyttää nykyisen alkutuotannon tason Suomessa ja mieluusti vielä lisätä sitä.

IKS alueen valiokuntatoiminnan kehittämistarpeet ja tulevaisuus

Järjestön verkostouudistukset ja toimintatapojen virtaviivaistaminen valtakunnallisesti sekä säästöpaineeet pakottavat miettimään uudestaan myös alueellisia valiokuntarakenteita.

IKS alueen luottamusjohto linjasi yhteiskokouksessa Helsingissä 6.10, että valiokuntarakenne alueella säilyy entisellään (jäsenpalvelu valiokuntaa lukuun ottamatta) ainakin vuoden 2024 ajan.

Elinkeino- ja yrittäjyysvaliokunnan osalta toivottiin keskustelua valiokunnan roolista, koska sillä ei ole olemassa vastinparia maakunnallisessa vaikuttamisessa.

Päivän aiheeseen liittyen nähtiin tärkeäksi uusiin innovaatioihin ja kehittämishankkeisiin tutustuminen ja tiedon levittäminen niihin liittyen.

Alustavassa keskustelussa esille nousivat tarpeet aluekehittämisen (Itä-Suomi ohjelman) resurssien turvaamiseen liittyvät asiat, sekä vihreän energian ongelman ratkaiseminen erityisesti 5-tien itäpuolella. Tarvitsemme kaikkien alueen toimijoiden keskinäisen yhteistyön tiivistämistä, jotta pystymme nostamaan alueen elinkeinon kehittämisen uuteen nousuun erittäin haastavassa taloustilanteessa. Haasteet koskevat niin julkista sektoria kuin yritystoimintaa ja ilman nopeaa reagointia aluetta uhkaa näivettyminen.

Kokouksessa päätettiin edistää omalta osaltamme MTK:n esitystä EU:n itäraja ohjelmasta ja rahastosta, joka tähtää raja-alueen elinkeinotoiminnan ja huoltovarmuuden turvaamiseen ja kehittämiseen.

Muita asioita

Noora Räsänen muistutti MUKI hankkeen työpajoista, joissa käydään lävitse maatalousmuovien kierrätyksen tulevaisuutta ja kehittämistä lähitulevaisuudessa.

Muovin kierrättämisen liikkeelle saanti nähtiin erittäin tärkeäksi, etteivät nurkat täyty aivan mahdottomasti. Muovien ympärillä tehtävä kehitystyö eri hankkeissa on myös yksi esimerkki asioista, joita valiokunta voi toiminnassaan edistää.

Liite 3 Kuluttajatyö

Kuluttajatyövaliokunta kokoontui etäyhteyksin kaksi kertaa vuonna 2023; 13.2.2023 ja 6.9.23. Valiokunnan puheenjohtajana toimi Harri Tuomainen. Kuluttajatyövaliokunta vei eteenpäin asioita vuonna 2023 liittyen muun muassa MTK-materiaalikauppaan, kannusti alueen viljelijöitä osallistumaan osta tilalta päivään sekä kannusti alueensa yhdistyksiä ja viljelijöitä osallistumaan peltokylttikampanjaan.

Kokkaa kotimaista -kampanja on saanut kannatusta osassa yhdistystä niin, että sitä on alettu tehdä systemaattisesti joka vuosi. Keräilymahdollisuus kaupoissa on helpottanut yhdistysten ruokalähetyksen toimintaa. Ruokamäärä oppilaille on helppo määrittää nykyään Excelissä. Pohjois-Karjalassa on päästy kampanjalla valtakunnallisiin uutisiin.

Kuluttajatyössä sosiaalinen media tulisi valjastaa paremmin kotimaisesta ruoantuotannosta viljelijöille viestimiseen ja kohderyhmät tulisi tavoittaa eri sosiaalisenmedian kanavissa tavoitteellisesti tulevaisuudessa.

MTK-Pohjois-Savon liitto toteutti lisäksi peltokylttikampanjaa valtakunnallisella tasolla. Kampanjan tarkoitus oli selkeyttää suomalaisen ruoan sanomaa kuluttajille hankeen myötä. Apurahalla tuotettiin peltokylttejä MTK-yhdistysten käyttöön. Kampanjaa toteutettiin koko valtakunnan kampanjana, joten vaikuttavuus oli erittäin laaja. Viestintä kytkettiin MTK ry:n kuluttajaviestintään koko vuoden 2023 ajan huipentuen maaseutunuorten joulutuliin. Kampanja toteutettiin MTK-yhdistysten toivealoitteesta.

Kuva. Peltokylttikampanjaan osallistuneiden kuvia #tarinaruoasta tagilla Instagramissa.

Peltokylttikampanjan myötä tuotiin esille ruoan matkan pellolta pöytään; kylttejä asetettiin ympäri Suomea keskeisille paikoille; kylien ja kaupunkien teiden varsilla oleville pelloille. Kylteissä näkyi myös somessa käytettävä kampanjan hashtag (#tarinaruoasta). Kylteillä tuotiin kuluttajaviestintänä esille ruoan tarinaa pellolta pöytään jatkumona aina maaseutunuorten joulutulien kiitosviestiin. Kylttien vallitsevina teemoina toimivat: huoltovarmuus, sadon valmistuminen, suomalainen työ, suomalainen ruoka luo ilmasto- ja ympäristöhyötyjä.

Liite 4 Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen luomuvaliokunnan toiminta 2023

Valiokunta kokoontui kertomusvuonna kerran. Toinen suunniteltu kokous peruuntui yhteen sattumien johdosta joulukuulta. Valiokuntalaiset osallistuivat myös valtakunnalliseen luomualan toimintaan. Valiokunnalle tiedotettiin luomualan ja maatalouspolitiikan asioista. Valiokunnalla oli käytössä Teams-tiimi. Valiokunnan puheenjohtajana toimi Tuomo Tikka Pohjois-Savosta ja varapuheenjohtajana Marisa Hukkanen Etelä-Savosta. Sihteerinä toimi toiminnanjohtaja Jari Kauhanen Pohjois-Savosta.

3.3. kokous Varkaudessa Ravintola Kaks Ruusu ja etänä.

Valiokunnan keskeiset käsiteltävät asia olivat;

Luomuasiantuntija Lumi Drozzin, MTK:sta kertoi luomun ajankohtaista teemoista. Luomu yleisesti pärjää kriisissä hyvin. Yhdysvalloissa luomumyynti nousi vuodesta 2008 lähtien luomuruoan myynti: 61,9 miljardia dollaria (2020) Euroopassa ennätyselliset 54,5 miljardia euroa (2021),

mutta uskotaan kääntyneen laskuun viime vuonna. Ranskassa luomutuottajat yhdessä vaativat valtiolta enemmän tukea. Saksassa tavoite saavuttaa 30% luomutuotantopinta-ala; ravintolat ja ruokalajat ottavat enemmän luomua tarjontaan. Virossa luomuruokabuumi laskevien energiahintojen ja kutistuneen hintakuilun ansiosta. Suomessa luomumyynti 375 miljoonaa euroa (2022), kuluttajat valitsevat hinta edellä.

Maitoalla on luomutuotantoon investoitu paljon viime vuosina. Tarjonta kasvanut ja tuotantometodit parantuneet. Kuluttajien heikentynyt ostovoima ja kasvaneet kustannukset kurittaneet luomutuottajien kannattavuutta. Puheita tavanomaiseen tuotantoon siirtymisestä on ollut Ruotsissa, keskustelu rantautunut myös Suomeen. Viimeisin tilanne (tammikuussa) on, että luomumaitotilallisia ei ole siirtynyt tavanomaiseen tuotantoon vielä.

Luomu 2.0 hankkeen vuoteen 2030 tähtäävän suunnitelman tavoitteena on, että 25 prosenttia peltoalasta on luomutuotantoalaa, luomukeruualue on kaksikertaistunut 14 miljoonaan hehtaariin ja viljeltyä kalaa tai muita vesiviljelytuotteita on saatavilla kotimaan markkinoilla sekä vientiä varten.” Toimeenpanosuunnitelma on julkaistu helmikuussa ja se painottaa tutkimukseen, neuvontaan, koulutukseen ja keskinäiseen yhteistyöhön panostamista. Yhtenä tavoitteena on tehdä Suomesta luomuruoan vientimaa.

Luomussa on korkeat kustannukset ja heikko kannattavuus ongelmana. Ammattitaitoisten työntekijöiden löytäminen myös haastavaa. Maatalousyrittäjät ja ruoan tuottajat kohtaavat enemmän haasteita taantumassa kuin muut alat kuluttajien mieltymykset ja arvot kulutuksessa vaikuttavat myyntiin. Eurooppalaisilla luomukuluttajilla on omia erityispiirteitä.

Tuottajilla on käytössä tuttuja ja uusia toimenpiteitä, tuotantokäytännöt ja tehokkuus suunnittelu ja ennakointi uudet teknologiat. Mahdollisuuksia on myös markkinoilla, kysyntä kasvaa maailmalla

Eurooppa ja Pohjois-Amerikka kasvussa ja myös kasvipohjaiset tuotteet nousussa. Cap 27 tavoite 20 % luomualasta on tavoite, ei pakote. Kuluttajia ei voi pakottaa ostamaan, kasvun on tapahduttava markkinaehtoisesti. Rahoitus tukee 20% tavoitetta. Investointituet myös luomulle.

Mitä muita tarpeita luomukentällä on? Esim. Proluomu: kuluttajaymmärrys ja -tietoisuus

nousuun EU-rahoitteisesti. Luomusta ei ole samalla tavalla dataa kuin tavanomaisesta tuotannosta. Pohdittavaksi jäi miten luomun ylitarjonta erityisesti esim. maito ja kananmuna, myös tavanomaisessa tuotannossa kamppaillaan. Onko arvoa siirtyä tavanomaiseen?

Keskustelussa nousi vielä esille markkinoilla erottuminen, isot toimijat eivät panosta riittävästi luomubrändiin. Luomun hiilen sidonnasta keskusteltiin myös.

Valiokunnan esitykset ja kannat kokouksessa

Valiokunnan päätti antaa seuraavaan tiedotteen:

Luomutuotanto on tärkeä osa kestävästä ruokajärjestelmästä ja huoltovarmuutta. Luomussa pyritään mahdollisimman suureen omavaraisuuteen tuotannossa käyttävien panosten suhteen.

Luomuviljelylle on asetettu uudelle Cap-ohjelmakaudelle määrälliseksi tavoitteeksi kasvaa 20 prosenttiin peltopinta-alasta. Tavoitetta kohden lähdetään takamatkalta ja edellytykset tavoitteen saavuttamiseksi vaatii nopeita päätöksiä luomutuotannon kasvun esteiden poistamiseksi.

Viljelijän luomutuotteista saatava hinta laskenut lähes samalle tasolle kuin tavanomaisesta saatava hinta. Luomu ei kasva enää markkinoilla. Heikentyneen kysynnän, kohonneiden kustannusten yhä tiukemmaksi muuttuvien luomuehtojen johdosta erityisesti luomukotieläintiloja on siirtymässä tavanomaiseen tuotantoon.

Kun markkina ei kasva, ei luomualaa tule kasvattaa tukivetoisesti. Ensin tulee saada luomumarkkinat tasapainoon ja sitten kasvattaa luomualaa markkinoiden kysynnän mukaan. Valiokunta haastaa elintarviketeollisuuden panostamaan luomuun, jotta luomun kasvun tavoitteet on mahdollista saavuttaa.

Luomutuen maksu on esitetty siirrettäväksi hakuvuoden lokakuulta seuraavan vuoden huhtikuuhun. Viljelyn kustannukset pystyttävä maksamaan viljelyvuoden aikana. Tuotteista saatava hinta ei kata viljelykustannuksista kuin osan, siksi tukien maksujen ajankohdalla suuri merkitys tilojen maksuvalmiuden kannalta. Kaikkien tukien maksuun tulee saada ennakkomaksujen järjestelmä ja ennakoiden maksut on aloitettava lokakuussa kuten oli päättyneellä ohjelmakaudella. Myös luomutuen ennakko on maksettava lokakuussa.

Polttoöljyn ja dieselin kustannusten alentamisella on tärkeä merkitys luomutiloille. Energiaveropalautus on jatkettava täysimääräisesti EU:n sallimissa rajoissa kuten oli vuoden 2021 osalta.

Luomun tarkastus- ja lupamaksut ovat merkittävä kuluerä ja ajaa erityisesti pieni erikoiskasvituotantotiloja pois luomusta. Myös valvojen saaminen alalle alkaa olla hankalaa nykyisillä maksu- ja korvauskäytännöillä. Tehty muutos valvontamaksuihin ei ole riittävä. Valiokunta esittää tarkastus- ja lupamaksuista luopumista. Samalla luomutilojen valvontaa voi kehittää enemmän omavalvonnan suuntaan.

Korvauskelvottomat pellot on osa tuotantoa kehittävien kotieläintilojen rehuomavaraisuutta. Ilman korvauskelpoisuutta ei saa luonnonhaitta- eikä ympäristökorvausta, eikä luomutukea. Korvauskelvottomia aloja tulee ottaa korvauskelpoisuuden tukihaussa ns. jonotusjärjestelmän kautta niin, että korvauskelvottomien peltojen jonoa voidaan poistaa sitä mukaa, kun korvauskelpoista peltoa poistuu viljelystä.

Liite 5 Osaaminen ja hyvinvointi

Valiokunta kokoontui kaksi kertaa vuonna 2023. Ensimmäinen kokous oli Teamssin välityksellä 3.2.2023 ja toinen järjestettiin hybridinä Jyväskylässä 18.9.2023 MTK-Keski-Suomen toimistolla. Valiokunnan puheenjohtajana toimi Sanna Hämäläinen, sihteerinä Sari Hintikka ja varasihteerinä Heini Mämmi.

Syksyn kokouksessa valiokunta päätti tehdä Melalle kannanoton lomituspalveluista sekä viestiä jäsenilleen maatilojen varautumisesta jäsensähköpostin välityksellä.

Alla ote jäsenviestistä liittyen maatilojen varautumiseen.

Varautuminen vahvistaa

Oletko miettinyt kuinka maatilan työt hoituvat jos sinulle itsellesi tapahtuisi jotain? Tai entäpä puolisollesi? Miten toimintaympäristön häiriöt, kuten pitkä sähkökatko tai vedensaannin ongelmat vaikuttavat tilan toimintaan? Oletteko tehokkaasti varautuneet tarttuvan eläintaudin taltuttamiseen?

Varautumista kannattaa miettiä etukäteen jo silloin, kun asiat ovat hyvin. Valmiiksi mietityt toimintatavat säästävät kriisitilanteissa kallista aikaa ja mahdollistavat niin maatilan, kuin sen asukkaidenkin elämän jatkumisen nopeasti kriisin jälkeen.

Siispä suosittelemme, että tutustutte maavaran sivustoihin. Alla painikkeet, joista pääset tutustumaan varautumisen työkaluihin ja sivustolta saat ladattua ilmaiseksi **varautumissuunnitelmapohjan**.

[Varautumisen työkaluihin pääset tästä](#)

[Pääset tutustumaan varautumisen oppaaseen tästä](#)

Itä- ja Keski-Suomen osaamisen ja hyvinvointivaliokunnan kannanotto lomituspalveluista:

”Lomitusalueuudistuksen myötä useita lomitussyksiköitä laitettiin yhteen. Osa uusista lomitusalueista on toiminut vuoden 2023 alusta, osa taas on ollut toiminnassa jo vuoden 2022 alusta. On ymmärrettävää, että uusien yhteisten toimintatapojen käyttöönotto voi olla haastavaa. Aikaa on kuitenkin kulunut jo sen verran, että alun ongelmat pitäisi olla jo selätetty.

On käynyt ilmi, että alueellamme esiintyy runsaasti ongelmia yhtenäisten toimintatapojen käyttöönotossa ja jopa eriarvoista kohtelua tilojen välillä. Lomitusalueen sisällä on erilaisia käytäntöjä, eivätkä kaikki noudata sovittu toimintatapoja. Esimerkkinä tilanne: hallinto ilmoittaa ilman yhteistä sopimista maatilayrittäjän kanssa lomittajan työajan olevan jatkossa yksiosainen.

Lypsykarjatilalla tämä on todella hankala asia, kun kyseessä ei ole robottitila. Edellä mainittu tilanne vaatii yrittäjältä myös lomitussuhteen tuntemista, ettei hänen oikeutensa tule poljetuksi. Tilanne on yrittäjiä kuormittava. On ymmärrettävää, että ihmetystä aiheuttaa se, miksi toista yrittäjää kohdellaan samalla lomitussuhteella eri tavalla kuin toista.

Valiokunta on huolissaan myös siitä palautteesta, mitä osalta lomittajia tulee. Palaute on koskenut työnjohtaja ja lomittajia on jopa irtisanoutunut epäkohtien vuoksi. Tilanne on erittäin huolestuttava, kun pidettyjä ja työnsä osaavia lomittajia lähtee pois.

Koska Mela tekee sopimukset kuntien kanssa lomitussuhteiden toiminnasta, tulee Melan myös valvoa, että lomitussuhteet toimivat lomitussuhteen mukaan kaikilta osin ja että yrittäjien saama palvelu ei riipu siitä, kuka hänen asioitaan hoitaa. Samasta syystä Mela ei voi myöskään jättää huomiotta paikallisyksiköissä esiintyviä työnjohdollisia ongelmia.

MTK liitot tekivät kyselyn lomitussuhteiden toiminnasta alkuvuodesta 2023. Tulokset olivat joidenkin lomitussuhteiden osalta hälyttäviä. Kysely tulee uusia tammikuussa 2024 niin, että kysymykset vastaavat vuoden 2023 kysymyksiä. Tällöin pystytään vertaamaan tilanteen kehittymistä. Esitämme myös, että Mela puuttuu saadun palautteen perusteella esiintyviin epäkohtiin ja velvoittaa alueemme yksiköiden noudattavan yhteisiä sovittuja sääntöjä lomitussuhteen suhteen.

Lisätietoja antaa:

Valiokunnan puheenjohtaja Sanna Hämäläinen sanna.hamalainen@mtk.fi p. 050 4109497

Valiokunnan sihteeri Sari Hintikka sari.hintikka@mtk.fi p. 050 569 9830.”

Liite 6 Ympäristö- ja maapoliittinen valiokunta

Ympäristö- ja maapoliittinen valiokunta on Itä- ja Keski-Suomen yhteinen ja siihen kuuluu Keski-Suomi, Pohjois-Savo, Etelä-Savo ja Pohjois-Karjala.

Vuonna 2023 valiokunta kokoontui kaksi kertaa, 18.4.2023 Teams -yhteydellä sekä 9.11.2023 retkikokouksena Joroisissa.

Kevään kokouksessa kuultiin energia-asiantuntija Anssi Kainulaisen esitelmä hiilimarkkinoista sekä maankäyttöasiantuntija Juho Ikkosen esitelmä aurinko- ja tuulivoiman ajankohtaisista.

Syksyn kokouksessa paikalla Joroisissa oli 10 osallistujaa ja etänä 4 osallistujaa. Kokouksen alkuun Joroisten kunnanjohtaja Jaakko Kuronen esitteli kunnan roolia energiahankkeissa, joista keskeisin tällä hetkellä aurinkovoima. Valiokunta kävi aihepiiriin liittyen vilkasta keskustelua ja kokouksen päätteeksi tutustuttiin aurinkovoima-alueeseen.

Valiokunnan puheenjohtajana v. 2023 toimi Veli-Matti Ahlqvist ja varapuheenjohtajana Markku Paananen. Valiokunnan sihteerinä toimi Seppo Niskanen

Liite 7 Itä- ja Keski-Suomen lihavaliokunta toiminta 2023

Valiokunta kokoontui kertomusvuonna kolme kertaa. Valiokunta antoi vuoden aikana kolme tiedotetta julkisuuteen ja päättäjille. Valiokuntalaiset osallistuivat MTK:n liha-alan verkostojen toimintaan. Valiokunnalle tiedotettiin liha-alan ja maatalouspolitiikan asioista. Valiokunnalla oli käytössä Teams-tiimi. Valiokunnan puheenjohtajana toimi Lauri Jaatinen Keski-Suomesta ja varapuheenjohtajana Paavo Sävilampi Etelä-Savosta. Sihteerinä toimi toiminnanjohtaja Jari Kauhanen Pohjois-Savosta.

17.3. Kokous oli etäyhteydellä Kokouksessa keskeiset käsiteltävät asia olivat:

Valiokunnan kokouksessa tekemät esitykset ja tehdyt toimet

Kokouksessa valiokunta järjestäytyi. Kokouksessa käsiteltiin mm. metsäkatoasetuksen tilanne, tukimaksujen aikataulu, tukimuutosten tarpeita ja salmonellavakuutusten tilanne. Panosten kustannusten nousut ovat taantumassa, korkojen nousu puolestaan kurittaa lihatiloja.

Valiokunta päätti tehdä tiedotteen, jossa esitetään myös toimenpiteitä:

Suomalainen liha tuo ruokaturvaa ja on tärkeä osa huoltovarmuutta

Lihantuotanto on suomalaisen elintarviketeollisuuden suurin toimiala. Itä- ja Keski-Suomessa tuotetaan nurmiviljelyyn sopivien peltojen johdosta valtaosin naudanlihaa ja pienessä määrin sianlihaa. Suomalainen liha tuo ruokaturvaa ja on tärkeä osa huoltovarmuutta. Suomalainen liha on lähiruokaa ja eläinten rehu tulee pääsääntöisesti omilta pelloilta. Pohjoinen maaperämme soveltuu hyvin rehuntuotantoon, mutta on hankalammin hyödynnettävissä muiden elintarvikkeiden tuotantoon. Eläinten terveys ja hyvinvointi turvataan kaikissa tuotannon vaiheissa ja monilta osin yli lainsäädännön tason. Suomalainen liha on vapaata salmonellasta ja kasvuhormoneista. Antibioottien käyttö on lihantuotannossa hyvin vähistä muihin maihin verrattuna.

Haluamme pitää kiinni korkeasta lihanlaadusta. Jotta tässä, onnistumme, tarvitsemme toimia mm. salmonellan torjuntaan ja vakuuttamiseen. Salmonellavakuutusten hinta on noussut etenkin sikatiloille kohtuuttoman kalliiksi. Tilojen talous ei kestä kasvanutta vakuutuskustannusta. Tuotannon pitäminen salmonellavapaana vaatii useita valtion tukitoimenpiteitä. Tarvitaan bioturvaa tukevia tukiratkaisuja investointitukiin sekä valtion salmonellarahastoa, josta rahoitetaan salmonellasaneerauksien kustannuksia. Tarvitaan jatkoa lopetettujen eläinten korvauksiin sekä salmonellan erityisvakuuksien ja salmonellavalvontaohjelmaan.

Lihatilojen kannattavuuskriisi ei ole ohi. Kustannustaso on jäänyt korkealle tasolle ja tuottajahintojen nousu ei ole riittänyt kattamaan kulujen nousu. Kustannusten nousua vauhdittaa nyt etenkin korkojen nousu, mikä tuo suuret lisämenot pääomavaltaiselle lihantuotannolle. Huonon kannattavuuden johdosta luopumista ja kasvatusta paikkojen vähentämistä on jo niin paljon, että lihantuotantoon tarkoitettujen vasikoiden välitys on pahasti ruuhkautunut. Teollisuuden on pystyttävä puolustamaan kotimaisen lihan hintaa tässä tilanteessa. Vientimahdollisuudet tulee nyt käyttää täysimääräisesti hyväksi.

Lihatilojen taloutta uhkaa tukimaksujen siirtymä. Tukimaksuja on siirtymässä, lokakuulta joulukuulle ja joulukuulta vuoden 2024 helmi-huhtikuulle. Lihatilojen maksuvalmius ei millään kestä tukimaksujen siirtymiä. Maa- ja metsätalousministeriön, Ruokaviraston ja poliittisten päättäjien on tehtävä kaikki mahdollinen, että tukien ennakkomaksujen mahdollisuus saadaan käyttöön. Maksun tulee alkaa viimeistään lokakuussa. Tässä on pakko onnistua, asia on huoltovarmuuskysymys. Ruokaa tuottavia tiloja ei saa päästää kaatumaan siksi, että hallinto ei pysty maksamaan viljelijöille kuuluvia rahoja niin, että viljelijäkin voi maksaa laskunsa ajallaan.

24.4. kokous oli Savonlinnassa Jukka Nousiaisen Mäntyselkä OY:n nautatilalla.

Kokoukseen oli kutsuttu IKS- alueen kansanedustajia, tiedotusvälineiden ja lihatalojen MTK:n edustajia.

Kokoukset keskeiset asiat olivat:

Kokouksessa käytiin keskustelua liha-alan ajankohtaista kehittämis- tukiasioista ja hallitusohjelman tavoitteista. Keskustelua oli mm nautatilojen kannattavuudesta, vasikka – ja eläinliikenteestä, metsäkatoasetuksen vaikutuksesta, lihavaliokunnan ja verkostojen toiminnan kehittämisestä. Toivottiin aluevaliokuntien MTK:n lihavaliokunnan yhteistyön tiivistämistä.

Markkinatilanteesta todettiin, että arvo-osien kauppa ei käy hyvin. Kauppa seuraa tarkasti panoshintojen muutoksia. Investointitukien avaamisesta keskusteltiin myös. MTK ottaa siihen kantaa kesän ja alkusyksyn aikana. Selvyys asiaan on hyvä saada. Yhteistä kantaa tulee hioa. Sopimustuotannon kehittämistä tulee tehdä myös naudanlihantuotannossa. EU:n elpymisrahasto olisi otettava Itä- ja Keski-Suomessa käyttöön. Tilojen pääomittaminen ja vakuuksien järjestäminen tärkeää, jotta tuotantoon voidaan investoida.

Valiokunta antoi kokouksesta julkisuuteen ja kansanedustajille seuraavaan tiedotteen:

Itä- ja Keski-Suomen MTK liittojen lihavaliokunta pitää välttämättömänä, että uusi hallitus tarttuu viivyttelämättä turvaamaan kotimaisen ruuan riittävyys myös lihan osalta. Maatalouden Parlamentaarinen kannattavuustyö-ryhmän tavoitteet pitää viedä eteenpäin. Näitä on mm. elintarvikeketjun toimintaedellytysten parantaminen, ruuantuottajien aseman parantaminen elintarvikeketjussa ja huoltovarmuus ja pitkän aikavälin toimintaedellytysten turvaaminen. Lisäksi MTK ja ETL ovat ehdottaneet hallitusohjelmaan ruokalan kasvuohjelmaa edellisten tavoitteiden toteuttamiseksi.

Lihavaliokunta nostaa konkreettisina asioina jo tulevalle kasvukaudelle

- Maatilojen käyttöpääomarahoitukseen tarvitaan korkosuojaus ja vakuuksien järjestäminen myös eläinluottoihin.
- Maksuvaikeuksissa olevien tilojen lainojen järjestelyohjelmat
- Tulevaan tukimaksujen viiveeseen tarvitaan valtion väliaikainen rahoitus jo syyskuussa
- Korvauskelvottomat alat tulee ottaa korvauskelpoisuuden piiriin sen mukaisesti, kun korvauskelpoista alaa on poistunut tai poistuu tukihakemuksilta. Korvauskelpoisuuden siirron kauppamalli maanomistajin välillä tulee muuttaa niin että korvauskelpoisuuden siirto hoidetaan hallinnollisena hakuna ELY:n alueella.
- Kotieläintuotannon supistumisesta säästävät varat on käytettävä täysimäärisesti jatkavalle tuotannolle.
- Tuotannon kehittämistä estävää EU:n ja kotimaiset lainsäädäntöä tulee muuttaa esimerkkeinä mm. EU:n metsäkatoasetus ja Suomen lannoitelain tulevat rajoitukset karjanlannan käytölle.

Pitemmällä aikavälillä tulee tehdä maataloustukijärjestelmän remonti. Se on aloitettava nykyisen Cap 2027 ohjelman välitarkastuksella. Painopistee tulee tukien maksussa siirtää ruuan tuottamisen tukemiseen. Myös kotieläintuotannon ongelmakohtat tulee ratkaista mm. luonnonhaittakorvauksen kotieläinrotuksen poistumisen kompensointi ja eläintenhyvinvointikorvauksen saaminen kattavammin koskemaan kaikkia lihantuotannon aloja kuten hieho- ja vasikkakasvattamoja.

Itäinen Suomi sisältäen myös Keski-Suomen tarvitsee oman investointiohjelman EU:n itäisen ulkorajan elpymis- ja kehittämisrahaston kautta alueen maatalouden ja elintarvikejalostuksen kehittämisen tukemiseksi. Asia tulee kirjata hallitusohjelmaan.

2.11. kokous oli vierailu Lauri Jaatisen tilalle tutustumaan biokaasulaitokseen ja kokous oli Toivakassa Sun Toiveessa.

Keskeiset käsiteltävät asia olivat;

Ruokaviraston maksujärjestelmissä on vielä ongelmia. Nautapalkkioiden maksua ei saa teknisten ongelmien takia mitenkään tämän vuoden puolelle ja maksut ovat vasta helmikuussa. Erityisesti ongelma on AB- alueen nauta- ja maitotiloilla, jossa iso osa tuista siirtyy seuraavan vuoden puolelle. Myös EHK- maksut siirtyvät seuraavalle vuodelle, asialla on iso merkitys etenkin sikatiloille. Biotooppitukien siirtymien on ongelma emo- ja lammastiloille. Tukien maksu tulee saada aikaisemmaksi 204 ja niille pitää olla eräpäivät-

Sianlihantuotannossa haasteita on etenkin eläintaudit, sikarutto. Salmonellan varalle on oltava salmonellarahasto. Naudanlihantuotantoa vaivaa heikko kannattavuus. Välikasvatusvasikoiden paikat eivät ole tasapainossa. Hiehoja ja lehmiä teurastetaan nyt paljon ja ruuhkaa on.

Investointitukien avaamisesta on keskusteltu ja linjauksia on, että ne avataan naudan osalta maaliskuussa. Investointien käynnistyminen menee kuitenkin vuoteen 2025, koska suunnittelu vie aikaa ja korkeat korot ja rahoituksen saatavuus vähentää investointimahdollisuuksia. Itä-Suomen asema tulee huomioida investointien avaamisessa.

Valiokunta antoi kokouksesta seuraavan tiedotteen, joka meni tiedotusvälineiden lisäksi myös kansanedustajille.

Maataloustukien maksut siirtyvät merkittävästi myöhemmäksi, kuin mitä aiemmin on ollut. Lokakuussa maksettuja tukia siirtyy yli 400 miljoonaa euroa joulukuulle. Marras- joulukuussa maksettuja tukia siirtyy maksettavaksi seuraavan vuoden kevääseen ja kesään, kuten nautapalkkion 1. erä ja sikatilojen eläintenhyvinvointikorvaus.

Maatilojen rahoitustilannetta myöhemmät maksuajat heikentävät merkittävästi. Maataloustuilla maksetaan tuotantoon kuuluvia välttämättömiä kustannuksia, kuten peltojen vuokrat, lainojen lyhennykset ja korot, koneurakointi laskut ja satokaudelle hankittuja tuotantopanoksia. Ilman tukia maatilojen kassavarat eivät riitä maksujen hoitamiseen eräpäivinä. Maatilojen laskuja jääkin nyt enemmän rästiin ja maksuille haetaan useammin lisääaikaa. Kauppiat ja urakoitsijat joutuvat odottamaan saataviaan kuukausia pidempään. Erityisen kestävämmäksi tilanne on muodostumassa aloilla, jossa tukien osuus on suuri, kuten naudanlihantuotannossa. Siirtyvät määrät ovat niin suuria, että niitä ei voi korvata millään muilla yritys- tai palkkatuloilla.

Itä- ja Keski-Suomen lihavalioikunta vaati Ruokavirastoa ja Maa- ja metsätalousministeriötä ratkaise-maan tukimaksujen tekniset ongelmat. niin, että nautapalkkiot saadaan maksuun joulukuussa. Sikatilojen eläintenhyvinvointikorvaus tulee maksaa mahdollisimman ajoissa vuoden 2024 alussa, eikä vasta kesäkuussa. Tukimaksuille tulee antaa tarkat päivämäärät. Tarkat päivämäärät tarvitaan tilojen väliaikaisen rahoituksen järjestämiseen ja maksamattomien laskujen maksuajoista sopimiseen.

Ruokaviraston ja Maa- ja metsätalousministeriön tulee aloittaa välittömästi toimet, että vuoden 2024 tukien maksujen eräpäivät aikaistuvat ja ne ilmoitetaan tarkasti tuen saajille. Tavoitteellinen maksuaikataulu, jossa ilmoitetaan arvioitu maksukuukausi ei riitä maatiloille eikä maatalouden rahoittajille. Tarvitaan tieto eräpäivistä, milloin maksut ovat maatilojen tileillä. Maa- ja metsätalousministerin ja viime kädessä koko hallituksen tulee varmistaa se, että maatalouden tukien maksut tapahtuvat sovitusti ja sillä aikataululla, että maatilojen häiriötön toiminta voi jatkua.

Tukimaksujen myöhempi maksuaika tarkoittaa maatiloille yli 5 miljoonan euron lisääntyneitä rahoituskuluja. Tämä on jotakin muuta mitä hallitusohjelma lupasi, ettei valtion toimesta aiheuta

maataloudelle lisäkuluja. Pahimmillaan tukimaksujen siirtyminen on johtanut päätöksiin luopua kokonaan tuotannosta, koska rahoituksen järjestäminen ei ole ollut enää mahdollista.

Valiokunta vetoaa vielä pankkeihin, että tukimaksuista johtuviin maksuongelmiin löydetään kullekin tilalle toimiva kohtuuhintainen ratkaisu. Pankkien korkokatteet ovat suuret, joten nyt olisi yhteiskuntavastuun paikka pankeillakin huolehtia maatalojen rahoituksen turvaamisesta ilman ylimääräistä kuluja ja koronkiskontaa.

Liite 8 Itä- ja Keski-Suomen maitovaliokunta

Valiokunnan puheenjohtaja toimi Tuomas Pietiläinen Keski-Suomesta ja varapuheenjohtajana Perttu Sirviö Pohjois-Savosta. Valiokunnan sihteerinä oli toiminnanjohtaja Jari Kauhanen MTK-Pohjois-Savosta. Valiokunta kokoontui kertomusvuonna kaksi kertaa.

Valiokunnan kokous 9.3.2023

Valiokunnan kokous oli Valion Jyväskylän meijerillä yhdessä eteläisen alueen maitovaliokunnan kanssa

Valiokunnat ottivat kokouksessa kantaa vasikkaruuhkaan ja nautaketjun toimivuuteen.

Omassa osuudessa valiokunta keskusteli CAP 27 ratkaisun ja kansallisen paketin vaikutuksesta kotieläintuotannolle ja koko IKS alueen maataloudelle, joka on selvästi miinusmerkkiseksi. Valiokunta toivoi IKS-alueen MTK liittojen ottavan asian vakavaan keskusteluun MTK:n keskusliiton ja ministeriön kanssa. CAP27 ohjelman valmistelussa Järvi-Suomen alueen kotieläintuotannon alenemisen pysäyttäminen oli yksi ykköstavoitteista, mutta mitään konkreettista toimenpidettä alueelle ei saatu esimerkiksi investointitukiin tai vakuuksiin liittyen.

Tulevan ohjelmakauden, joka alkaa 2027-2030 vuosien välimaastossa valmistelu on jo alkanut ja nykyinen maatalouskomissaari Wojciechowski tulee antamaan nykyisen komission linjaukset asiaan vuoden 2024 alussa. Valiokunta näki tärkeäksi, että Järvi-Suomelle pyritään jatkossa saamaan omat painotukset uuteen CAP ohjelmaan ja edunvalvontatyö tätä varten aloitetaan jo tänä keväänä.

Uuden hallitusohjelman osalta tärkeintä on valtionvarain ministeriön ehdottamien pohjoisen tuen ja LFA tukien leikkausten torjuminen. Valiokuntien mielestä kokonaisturvallisuus ja huoltovarmuus ovat tällä hetkellä niin tärkeitä argumentteja kotimaisen ruokaketjun puolesta, ettei niitä voida sivuuttaa edes valtion taloustalkoissa.

Eläinlääkäri tilanne vaihtelee IKS alueen sisällä paljolti karjatilatiheyden ja kaupunkien läheisyyden mukaan. Asiasta keskusteltiin myös maitovaliokuntien yhteisessä osiossa. Eläinlääkärien toimeentulosta kannettiin huolta erityisesti niillä alueilla, jossa karjatilat ovat harvassa. Onkin tärkeää, että eläinlääkintälain uudistuksen yhteydessä kunnan eläinlääkärit voivat edelleen säilyttää pieneläinoikeudet toimeentulon turvaamiseksi.

Tuotantoeläimiin keskittyneen eläinlääkärikoulutuksen saaminen Itä-Suomen yliopistoon Kuopioon, olisi puolestaan erityisen tärkeää tuotantoeläinosaamisen turvaamisen kannalta.

Yhteiskokouksesta annettiin seuraava tiedote

Vasikkaruuhka on purettava koko ketjun yhteistyöllä

Useimmat maitotilat tarvitsevat syntyville sonnivasikoille ja lihahiehoivasikoille jatkokasvattajat. Vasikoiden välitys on pahasti ruuhkautunut. Osa vasikoista on odottanut jatkokasvatukseen siirtymistä viikoista useisiin viikkoihin. Ruuhka ei ole jäänyt lyhytaikaiseksi kuten toivottiin. Ruuhka aiheuttaa maito-, vasikka- ja nautatiloilla suuria taloudellisia ja tuotannollisia tappioita sekä merkittävää lisätyötä. Eläinten hyvinvoinnista ja tukiehtojen täyttämistä on pidettävä kiinni kaikissa olosuhteissa Maito-, vasikka ja nautatilojen yrittäjien ja työntekijöiden jaksaminen on koetuksella lisätyön, epävarmuuden, talous- ja tukiehtojen täyttämisen aiheuttamien paineiden johdosta.

Ruuhkan syntymiseen on monia syitä. Yksi syy on nautapalkkioiden uudistuksen yhteydessä tullut 2 kk:n tilalla pitoaika tammi-helmikuussa, joka pysäytti sonnien myynnin teuraaksi. Toinen on eläintenhyvinvointikorvauksen ehtojen muutos, sonnitiloilla on vähemmän eläimiä karsinoissa ja

vasikoita on siten otettu kasvatukseen vähemmän. Nämä ongelmat vasikkavälitykseen ovat tulleet tukijärjestelmän kautta. Ongelmien syntyminen on ollut tukivalmistelijoilla ja päättäjillä tiedossa, mutta niihin ei puututtu kuten olisi pitänyt. Tukijärjestelmien muutokset tulee jatkossa tehdä niin, ettei niistä aiheudu näin suuria ongelmia, kuten nyt on käynyt.

Muita syitä vasikkaruuhkaan on naudanlihantuotannon heikko kannattavuus ja sitä kautta tuotannosta luopuvia tiloja on paljon. Vasikat ostetaan yleensä teurastamoiden järjestämällä rahoituksella. Kokojen nousu on kallistanut rahoitusta ja osalla tiloilla rahoituskatto on tullut täyteen ja siksi tilat eivät pysty enää ostamaan täyttä määrää eläimiä. Naudanlihantuotannon kannattavuus- ja rahoitusongelmien ratkaisemisen päävastuu on teurastamoilla.

Nautatilojen investoinnit ovat pysähdyksissä eikä investointeihin tällä hetkellä myönnetä tukea. Pitkään näin jatkuessa nautatilojen kehitys pysähtyy ja tuotannosta luopuminen edelleen vauhdittuu. Nautatilojen investoinnit tulee avata harkiten ja markkinat huomioiden. Kasvatuspaikkojen ja syntyvien vasikoiden suhdetta tulee koko ketjun seurata reaaliaikaisesti ja tulevaisuutta ennakoiden. Nautojen loppukasvatuspaikkojen tulee aina vastata syntyvien lihaksi tarkoitettujen sonni- ja lehmävasikoiden määrää niin emolehmätuotannon, kuin maitorotuisten osalta. Nautatilojen uusilla investoinneilla ei saa vaarantaa olemassa olevan tuotannon jatkuvuutta ja kannattavuutta. Nyt suunnitteluun lähtevät investoinnit vaikuttavat vasta kahden vuoden päästä. Sitä ennen vasikkaruuhka on saatava tasapainoon koko ketjun yhteistyöllä ja yhteisillä päätöksillä.

Valiokunnan kokous 1.12. ja vierailu Tero Lahden Paavolan maitotilalla

Alussa oli tulokahvit Kiimingin Kylätalolla ja Paavolan maitotilan biokaasulaitoksen esittely.

Robert Harmoinen esitteli Suomen Lantakaasu OY:n toimintaa ja ratkaisuja biokaasun tuotantoon. Kiuruvedelle on tulossa suuri keskitetty biokaasulaitos, jossa biokaasu jalostuu nestemäiseksi ja liikennekäyttöön sopivaksi. Keskitetyn laitoksen lisäksi tule satelliittilaitoksia, joista raakakaasu siirretään Kiuruveden laitokselle. Kun pilottilaitokset saadaan toimimaan, mallia on tarkoitus laajentaa ainakin yhdelle tai kahdelle uudelle alueelle. Logistiikkahaasteita on ollut paljon ratkaistavana, mutta se on myös ratkaistavissa

Kokouksessa Marjukka Mattio puhui ajankohtaisia asioita maitomarkkinoista. Maailmanmarkkinahintojen lasku näyttää taittuneen ja keskimäärin hinnat ovat pysyneet pitkälti paikallaan. Maidon markkinamarginaali on laskenut selvästi talveen tultaessa, mikä on johtunut pitkälti muuttuvien kustannusten kasvusta - erityisesti energian hinnan kohdalla.

Rakennemuutos jatkuu maassa pitkälti samanlaisena kuin aiemmin, maitotilojen määrän laskiessa noin 8 prosenttia tänä vuonna. Karjakokojen kasvu ja keskituotoksen lähes kahden prosentin kasvu kuitenkin lisäävät tuotosta siten, että kotimaan tuotannon ennustetaan edelleen laskevan vain noin prosentin edelliseen vuoteen verrattuna.

Valiokunta keskusteli mm. metsäkatoasetuksesta, jonka kansallinen toimeenpano ei ole juurikaan edennyt.

Keskusteluissa oli myös EU:n eläinten kuljetusasetus. Kaavailtu 5 viikon kuljetusikä ja tätä nuorempia eläimiä koskeva lyhennetty kuljetusmatka ovat haasteellisia etenkin Itä- ja Pohjois-Suomessa

Maatalouspolitiikan muutoksia tarvitaan. Kotieläinkorotuksen poistuma kompensointi ei ole täysimääräinen. Tukien maksuaikatauluun tarvitaan myös aikaistamista. Eläinpalkkioiden maksunajankohta on kestämaton AB- alueen maito- ja nautatiloille.

Valiokunnan tiedote kokouksesta:

Vauhtia tilatason biokaasutuotantoon

Biokaasu on kotimainen energiamuoto. Sen käyttö parantaa Suomen energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta. Kotimaisessa tuotannossa on merkittävää lisäyspotentiaalia. Esimerkiksi maatalouden yhteydessä tapahtuva biokaasun tuotanto yli kaksinkertaistui vuonna 2022, ja suunnitelmassa on lisäyksiä tuotantoon kuten esim. Suomen Lantakaasu Oy:llä erittäin merkittävistä biokaasun tuotantoyksiköistä.

Luonnonvarakeskuksessa on laskettu, että maatalouden biomassoja riittää sekä paikallisiin pieniin laitoksiin, useamman maatilan yhteisiin laitoksiin sekä myös ison mittakaavan biokaasulaitoksiin.

Hyvin alkanut kehitys tilatason biokaasulaitosten rakentamisesta on nyt kuitenkin ollut jokin aikaa pysähdyksissä. Syinä on mm. korkealla olevat korot ja pankkirahoituksen hyvin kireät ehdot. Monella maitotilalla biokaasuun investointi pysähtyy juuri liian suuren velkamäärään, lisää velkaa ei haluta ottaa eikä antaa.

Itä- ja Keski-Suomen maitovaliokunta pitää tärkeänä, että myös tilatason biokaasulaitosten investoinnit ovat jatkossa kannattavia ja niitä tehdään. Maitotilat ovat Itä- ja Keski-Suomessa hajallaan ja suuren kokoluokan tiloja on vähän. Tämän takia kaikilla alueilla ei voi hyödyntää keskitettyjen ja satelliittilaitosten mahdollisuuksia.

Kannattavuus- ja rahoituskysymykset tulee ratkaista, jotta investoinnit lähtevät liikkeelle. pankkirahoituksen lisäksi on tarvetta esim. leasing-tyyppiselle rahoitukselle. Biokaasutuotannon tukemisen ja rakentamisen hallinnollisia esteitä tulee purkaa, kuten esimerkiksi se, että tuetuista maatilamittakaavan laitoksista ei voi tilan omaa kulutusta suurempaa energiamäärää. Myös lupa- ja rahoituspäätöksiä tulee nopeuttaa ja sujuvoittaa.

Parhaimmillaan biokaasutuotanto tuo maitotiloille lisää kannattavuutta, lisää omavaraisuutta energian ja lannoitteiden suhteen. Uuden tekeminen ja alan kehittäminen lisää uusien yrittäjien ja nuorten kiinnostusta alaa kohtaan. Siksi on myös tärkeää, että pidetään vauhti yllä biokaasuinvestoinneissakin koko Itä- ja Keski-Suomen alueella.

Liite 9 Peltokasvivaliokunnan toimintakertomus 2023

Kokouksia oli 2, molemmat Teams-yhteydellä, 24.2.2023 sekä 13.11.2023. Tarkoitus oli kokoontua myös livenä Okran yhteydessä, mutta vähäisen osallistujamäärän vuoksi se peruttiin.

Puheenjohtajana vuonna 2023 toimi Kimmo Laamanen ja varapuheenjohtajana Osmo Koponen, sihteerinä Sari Hintikka.

Vuoden ensimmäisessä kokouksessa Max Schulman kertoi Golden Fields-hankkeesta, jonka avulla olisi tarkoitus viedä laadukasta suomalaista heinää Lähi-Itään. Tarvetta puhtaalle heinälle on kovasti ja toiminnan oletetaan laajenevan Suomessa.

Toisessa kokouksessa Taru Antikainen alusti tuottajaorganisaatioista sekä niiden perustamisesta. Koettiin, että tämä voisi olla Itä- ja Keski-Suomessa hyvinkin varteenotettava vaihtoehto etenkin, vaikka kuminan viljelyssä. Seurataan nyt toteutuvien tuottajaorganisaatioiden kehittymistä ja pohditaan, toimisiko tämä myös meidän alueellamme.

Liite 10 Erikoiskasvivaliokunnan vuosi 2023

Erikoiskasvivaliokunta kokoontui 2 kertaa. Ensimmäisessä kokouksessa 31.3. käsiteltiin markkinatilannetta, tulevan satokauden näkymiä ja tukivalvonnan muuttumista satelliittivalvonnaksi.

Toisessa kokouksessa käsiteltiin satotilannetta ja meneillään olevia edunvalvonta-asioita. Sateinen syksy aiheutti erikoiskasveille laatuongelmia. Keski-Euroopassa oli myös vaikeat sääolosuhteet sadonkorjuuaikana.

Komission kestävä kasvinsuojeluaineiden suunnitelma on ”ei-sitova” 30 % 2030 mennessä. Viitevuosina ovat 2015–2017. Painotus tulee olemaan käyttömäärissä, ei tehoaineessa. Tätä seikkaa on kritisoitu komissiolle, mutta muutosta ei ole vielä saatu aikaan. Komissiolla tulee olemaan sähköinen järjestelmä, johon käyttötiedot kirjataan. Tukes valmistautuu Suomessa raportointiin. Kasvinsuojeluruiskut tulisivat Trafin rekisteriin.

Ensi kesän Minor Use- lupien hakemista valmistellaan nyt.

Valiokunta evästi Tukesin vierailulle lähtijöitä siitä, että riskit kasvavat tuotannon epäonnistumiselle, jos kasvinsuojeluaineiden käyttöä joudutaan vähentämään radikaalisti. Valiokunta muistutti myös, että lupaprosessi kestää liian kauan, mutta vaikutukset rajoituksista tulevat nopealla aikataululla tiloille. Tukes katsoo vain tehoainetta, ei vaikutuksia ruuantuotantoon.

Keskustelussa nousi esiin tarve työnjohtokoulutukselle. Koulutus tukisi erikoiskasvitilojen työnjohtajien osaamista ja toimisi myös mahdollisena verkostoitumispaikkana. Koulutuksen ajankohdan pitäisi olla talvikausi ja sen pitäisi loppua ennen maaliskuuta. Vastaavantyyppinen koulutus on ollut tarjolla Varsinais-Suomessa. Toisena asiana keskustelussa nousi esiin myös tarve tilalle tilattavasta ensiapukoulutuksesta.

Valiokunnan puheenjohtajana toimi Antti Vauhkonen Etelä-Savosta.

Liite 11 Maaseutunuorten toiminta

Maaseutunuorten valiokunta

Etelä-Savon maaseutunuorten valiokunta kokousti vuoden aikana neljä kertaa kokoukset. Järjestäytymiskokouksessa puheenjohtajaksi valittiin Jarkko Parkkinen ja varapuheenjohtajaksi Tero Lahikainen. Nuorten edustajaksi liiton johtokuntaan vuodelle 2024 valittiin Jarkko Parkkinen. Joulukuun valintakokous pidettiin Mikkelin Jukureiden jääkiekkopelin yhteydessä. Uusiksi jäseniksi nuorten valiokuntaan valittiin Kari Sihvonen ja Aki Manninen.

Maaseutunuorten tapahtumat

14.04.2023. Saunailta Juvalla Kannashovissa. Saunaillan yhteydessä jaettiin kiertopalkinto, joka meni

Penttilän tilalle, Mikkeliin. Tapahtumassa oli mukana OP.

7.7.2023 Okran kesätapaaminen Loimaalla. Yhteismökkimajoitus IKS-alueen maaseutunuorten kanssa.

13.10.2023 Yhteiskokous IKS-alueen kanssa KoneAgrian yhteydessä. Päätettiin IKS-alueen edustajat

Keskusliiton nuorten valiokuntaan. Etelä-Savosta Matias Muhonen sekä Pohjois-Savosta Kaarina Virta.

2.11.-4.11.2023. Syysparlamentti Lappeenrannassa.

22.12.2023. Joulutulet valaisivat joululiikennettä ympäri Suomea, myös Etelä-Savossa.

Liite 12 Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi investointituen kohdentamisesta

Maatalouden kehitys itäisessä Suomessa on jo pitkään poikennut muusta maasta. Tuotanto on siirtynyt itäisen Suomen maakunnista erityisesti länteen ja lounaaseen. TNS Kantarin maatilojen kehitysnäkymät -tutkimus ennakoii kehityksen jatkuvan. Tilalukumäärien alenemat vuoteen 2030 mennessä ovat suurempia itäisen Suomen maakunnissa kuin muualla maassa ja toteutuneet sukupolvenvaihdokset maataloilla hyvin vähäisiä. Huoltovarmuuden, elintarvikeketjun ja matkailun näkökulmasta on tärkeää säilyttää alueelle omaleimainen hajautetun maataloustuotannon malli.

Suomen huoltovarmuuden turvaamiseksi maatalouden toimintaedellytykset on pystyttävä turvaamaan koko maassa – hajautettu maatalous, kuten mikä tahansa muukin tuotanto, pystyy parhaiten vastaamaan erilaisiin kriiseihin ja kestämään niitä. Mitä keskitetympää tuotanto on sitä herkempi se on erilaisille shokeille, olivat ne sitten paikallisia, kansallisia kuin globaaleja.

Huoltovarmuuden osalta liian vähälle huomiolle on jäänyt huoli siitä, mistä löytyvät seuraavat sukupolvet maataloille tuottamaan ruokaa. Nykyisellä kannattavuustasolla ja yleisessä maatalouden epävarmassa tilanteessa moni nuori miettii tulevaisuuden vaihtoehtoja. Jos maatalouden kannattavuutta ja euroissa mitattavaa arvostusta ei saada nostettua on monen maatilan jatkuvuus vaarassa. Ja samalla on vaarassa kotimaisen ruoan tulevaisuus. Venäjän sotatoimet ja maatalouden jo pitkään ennen sitä jatkunut heikko kannattavuus heijastuvat erityisesti itäiseen Suomeen. Alueen peruselinkeinojen hiipuminen kiihdyttää lisäksi poismuuttoa alueelta, mikä entisestään heikentää itäisen Suomen elinvoimaa.

Etelä-Savossa ja koko Itäisessä Suomessa merkittävä osa maatalousyrittäjistä saa toimeentulonsa useasta maatilakokonaisuuteen liittyvästä tulolähteestä: perusmaataloudesta, metsätaloudesta, maatilamatkailusta, koneurakoinnista ja muista sivuansioista ml. tilan ulkopuolinen palkkatyö. Tällä hetkellä perusmaatalouden kannattavuus on heikolla tasolla ja Venäjän toimet ovat vaikuttaneet erityisesti ulkomaisten matkailijoiden määrän pienenemiseen.

Tilojen lopettaessa kotieläintuotantoa kiihtyvään tahtiin heijastuu se maatalouden koneurakoinnin kysyntään sitä vähentävästi. Myös kasvinviljelytilojen tuottamien rehukasvien kysyntä vähenee kotieläintilojen vähentyessä. Työvoiman kysyntä on kohtuullisen hyvällä tasolla, mutta se edellyttää muun yritystoiminnan kilpailukykyä huolehtimista sekä investointeja laajasti eri toimialoille Itäisessä Suomessa.

Ruoan osalta on itäisessä Suomessa turvattava kaikin keinoin maatalouden toimintaedellytykset ja erityisen tärkeää se on kotieläintuotannon osalta. Etelä-Savossa yli puolet peltoalasta on erilaisilla nurmilla, joista merkittävä osa muuttuu kotieläinten kautta ihmisille syömiskelpoiseen muotoon ja sitoo samalla hiiltä. Alueemme pellot ja viljelyolosuhteet (mm. kasvukauden pituus/lämpösumma) eivät mahdollista monenkaan ihmisille suoraan ruuaksi kelpaavan kasvin tuotantoa. Kotieläimet tuottavat monipuolisen ravinnon lisäksi luonnon monimuotoisuutta ja lannan kautta ravinteita. Kotieläintuotannon merkitys on huoltovarmuuden kannalta ensisijaisen tärkeä.

MTK-Etelä-Savo esittää lausuntonaan seuraavia ehdotuksia investointitukien kohdentamiseen:

- Korotetut investointituet maatalouden investoinneille Itä- ja Kaakkois-Suomeen.
- Maatilojen sukupolvenvaihdosten edistäminen ja nuorten viljelijöiden toimintaedellytysten tukeminen kohdennetuilla investointituilla Itä- ja Kaakkois-Suomeen.
- Korotetun investointituen myöntäminen kaikille maatalousyhtymille, jotka ovat oikeutettuja nuoren viljelijän aloitustukeen.

- Valtion takaukset maatalojen vakuusarvoille.
- Tukitoimet ml. investointituet Itä- ja Kaakkois-Suomen maatilayrityksille, jotka monialaistavat tuotantoon (tukea maaseudun yritysten liiketoiminnan aloittamiseen, sen monipuolistamiseen ja kasvattamiseen).
- Työntekijöiden majoitustilojen saattaminen investointitukien piiriin (erityisesti erikoiskasvitiloilla, joilla käytetään kausityövoimaa).
- Kaiken kaikkiaan joustavammat ja erilaiset yritykset ja alueelliset erot huomioonottava investointitukijärjestelmä, joka mahdollistaa hajautetun ja sitä kautta vahvemman maatilaverkoston muodostumisen ja ylläpitämisen koko maassa.
- Investointikustannusten kohoamisen huomioiminen yksikkökustannuksissa.
- Korkotuen kokonaiskoron rajoittaminen enintään kahteen (2) prosenttiin.

Suomalaisen maatalouden ja koko elintarvikeketjun kestävyys edellyttää hajautettua tuotantoa, jossa koko maa pysyy mukana maatalouden kehityksessä ja tuotantoa ei keskitetä. Keskitetty tuotanto on niin ympäristön, eläintautien kuin huoltovarmuuden kannalta riski, jonka ottamiseen Suomella ei ole varaa.

Maatalouden tulevaisuus ratkeaa sen kannattavuuden parantamisen ja uusien yrittäjien myötä. Nämä ovat edellytyksiä pitkäjänteisille ja säännöllisille investoinneille maatalouteen.

Liite 13 Luomuviljelyn edistämässä kirittävää

Itä- ja Keski-Suomen MTK liittojen luomuvaliokunnan tiedote

Luomuviljelyn edistämässä kirittävää

Luomutuotanto on tärkeä osa kestävästä ruokajärjestelmästä ja huoltovarmuutta. Luomussa pyritään mahdollisimman suureen omavaraisuuteen tuotannossa käyttävien panosten suhteen. Luomuviljelylle on asetettu uudelle Cap-ohjelmakaudelle määrälliseksi tavoitteeksi kasvaa 20 prosenttiin peltopinta-alasta. Tavoitetta kohden lähdetään ta-kamatkalta ja edellytykset tavoitteen saavuttamiseksi vaatii nopeita päätöksiä luomutuotannon kasvun esteiden poistamiseksi.

Viljelijän luomutuotteista saatava hinta laskenut lähes samalle tasolle kuin tavanomaisesta saatava hinta. Luomu ei kasva enää markkinoilla. Heikentyneen kysynnän, kohonneiden kustannusten yhä tiukemmaksi muuttuvien luomuehtojen johdosta erityisesti luomukotieläintiloja on siirtymässä tavanomaiseen tuotantoon.

Kun markkina ei kasva, ei luomualaa tule kasvattaa tukivetoisesti. Ensin tulee saada luomumarkkinat tasapainoon ja sitten kasvattaa luomualaa markkinoiden kysynnän mukaan. Valiokunta haastaa elintarviketeollisuuden panostamaan luomuun, jotta luomun kasvun tavoitteet on mahdollista saavuttaa.

Luomutuen maksu on esitetty siirrettäväksi hakuvuoden lokakuulta seuraavan vuoden huhtikuuhun. Viljelyn kustannukset pystyttävä maksamaan viljelyvuoden aikana. Tuotteista saatava hinta ei kata viljelykustannuksista kuin osan, siksi tukien maksujen ajankohdalla suuri merkitys tilojen maksuvalmiuden kannalta. Kaikkien tukien maksuun tulee saada ennakkomaksujen järjestelmä ja ennakoiden maksut on aloitettava lokakuussa kuten oli päättyneellä ohjelma-kaudella. Myös luomutuen ennako on maksettava lokakuussa.

Polttoöljyn ja dieselin kustannusten alentamisella on tärkeä merkitys luomutiloille. Energiaveropalautus on jatkettava täysimääräisesti EU:n sallimissa rajoissa, kuten oli vuoden 2021 osalta.

Luomun tarkastus- ja lupamaksut ovat merkittävä kuluerä ja ajaa erityisesti pieni erikoiskasvituotantotiloja pois luomusta. Myös valvojien saaminen alalle alkaa olla hankalaa nykyisillä maksu- ja korvauskäytännöillä. Tehty muutos valvontamaksuihin ei ole riittävä. Valiokunta esittää tarkastus- ja lupamaksuista luopumista. Samalla luomutilojen valvontaa voi kehittää enemmän omavalvonnan suuntaan.

Korvauskelvottomat pellot on osa tuotantoa kehittävien kotieläintilojen rehuomavaraisuutta. Ilman korvauskelpoisuutta ei saa luonnonhaitta- eikä ympäristökorvausta, eikä luomutukea. Korvauskelvottomia aloja tulee ottaa korvaus-kelpoisuuden tukihaussa ns. jonotusjärjestelmän kautta niin, että korvauskelvottomien peltöjen jonoa voidaan poistaa sitä mukaa, kun korvauskelpoista peltoa poistuu viljelystä.

Liite 14 Luomuviljely tärkeä osa ruokaturvaa, huoltovarmuutta ja luonnonmonimuotoisuutta

Itä- ja Keski-Suomen MTK liittojen luomuvaliokunnan tiedote

Luomuviljely tärkeä osa ruokaturvaa, huoltovarmuutta ja luonnonmonimuotoisuutta

Luomuviljely ja siihen panostaminen on ratkaisu omavaraisempaan ja luonnonmonimuotoisuutta lisäävään tuotantoon. Asia on noussut esille myös suomalaisien vaikuttajien Antti Kaasalaisen, Jorma Ollilan, Osmo Rauhalan, Markku Wileniuksen sekä Janne Rauhansuun julkaisemassa muistiossa. Itä- ja Keski-Suomen MTK- luomuvaliokunta pitää raportin 30 % luomutavoitetta tässä tilanteessa epärealistisena, jo 20 % tavoitteessa tai nykytilanteen säilyttämisessä on haastetta.

Koronapandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ovat osoittaneet suomalaisen maatalouden riippuvuuden maahan tuoduista fossiilisista tuotantopanoksista ja oman ruokaturvan tärkeydestä. Omavaraisuus on kuitenkin lähtenyt laskuun ja monen tuotannonalan volyymit laskevat, myös kotimaisen luomun markkinat ovat nyt heikot.

Suomeen tuotiin elintarvikkeita 5,6 miljardilla ja vietiin 2,2 miljardilla elintarvikkeiden. Kauppatase oli viime vuonna 3,4 miljardia euroa negatiivinen. Luomutuotteista saa maailmalla korkeamman hinnan, ja siirtymällä omavaraisempaan ja pidemmälle jalostettuun tuotantoon voisimme vähentää tuontia ja lisätä vientiä. Lisäksi luomutuotanto pienentää maatalouden ympäristöhaittoja, lisää luonnon monimuotoisuutta, parantaa maan kasvukuntoa ja siten sen hiilensidontakykyä sekä vähentää ravinnevalumia vesistöihin.

Luomualaa ei pidä kasvattaa yksin tukivetoisesti. Ensin tulee saada luomumarkkinat tasapainoon ja sitten kasvattaa luomualaa markkinoiden kysynnän mukaan. Valiokunta haastaa elintarviketeollisuuden panostamaan luomuun, jotta luomun kasvun tavoitteet on mahdollista saavuttaa.

Luomutilojen taloushaasteet ovat nyt suuret markkinanäkymien ja tukien maksujen takia. Luomutuen maksu on esitetty siirrettäväksi hakuvuoden lokakuulta seuraavan vuoden huhtikuuhun. Viljelyn kustannukset on pystyttävä maksa-maan viljelyvuoden aikana. Tuotteista saatava hinta ei kata viljelykustannuksista kuin osan, siksi tukien maksujen ajan-kohdalla suuri merkitys tilojen maksuvalmiuden kannalta. Kaikkien tukien maksuun tulee saada ennakkomaksut ja maksut on aloitettava lokakuussa, kuten oli päättyneellä ohjelmakaudella.

Korvauskelvottomat pellot ovat osa tuotantoa jatkavien kotieläintilojen rehuomavaraisuutta. Ilman korvauskelpoisuutta ei saa luonnonhaitta- eikä ympäristökorvausta, eikä luomutukea. Korvauskelvottomia alojen siirrosta tehtiin kauppatavaraa. Maanomistaja, joka luopuu pellon viljelystä voi siirtää korvauskelpoisuuden viljelijälle, jolla ei ole pellon korvauskelpoisuutta. Korvauskelpoisuuden siirto on muutettava hallinnolliseksi niin, että siitä ei tule kauppatavaraa.

Liite 15 Vasikkaruuhka on purettava koko ketjun yhteistyöllä

Eteläisten MTK-liittojen ja Itä- Keski-Suomen MTK- liittojen maitovaliokuntien tiedote

Vasikkaruuhka on purettava koko ketjun yhteistyöllä

Useimmat maitotilat tarvitsevat syntyville sonnivasikoille ja liyahiehoivasikoille jatkokasvattajat. Vasikoiden välitys on pahasti ruuhkautunut. Osa vasikoista on odottanut jatkokasvatukseen siirtymistä viikoista useisiin viikkoihin. Ruuhka ei ole jäänyt lyhytaikaiseksi kuten toivottiin. Ruuhka aiheuttaa maito, vasikka- ja nautatiloilla suuria taloudellisia ja tuotannollisia tappioita sekä merkittävää lisätyötä. Eläinten hyvinvoinnista ja tukiehtojen täyttämistä on pidettävä kiinni kaikissa olosuhteissa Maito-, vasikka ja nautatilojen yrittäjien ja työntekijöiden jaksaminen on koetuksella lisätyön, epävarmuuden, talous- ja tukiehtojen täyttämisen aiheuttamien paineiden johdosta.

Ruuhkan syntymiseen on monia syitä. Naudanlihantuotannon heikko kannattavuus on johtanut tuotannosta luopumiseen ja kasvatuspaikkojen vähentymiseen. Korkeiden kassojen nousu on kallistanut rahoitusta ja osalla tiloilla rahoituskatto on tullut täyteen ja siksi tilat eivät pysty enää ostamaan täyttä määrää eläimiä. Nautapalkkioiden uudistuksen yhteydessä tullut 2 kk:n tilalla pitoaika tammi-helmikuussa pysäytti sonnien myynnit teuraaksi. Eläintenhyvinvointikorvauksen tiukentuneet tilavaatimukset sonnitiloille on johtanut myös kasvatettavien eläinmäärien vähentymiseen. Naudanlihantuotannon kannattavuus- ja rahoitusongelmien ratkaisemisen päävastuu on teurastamoilla. Tukijärjestelmien muutokset tulee jatkossa tehdä niin, ettei niistä aiheudu näin suuria ongelmia, kuten nyt on käynyt.

Nautatilojen investoinnit ovat pysähdyksissä eikä investointeihin tällä hetkellä myönnetä tukea. Pitkään näin jatkuessa nautatilojen kehitys pysähtyy ja tuotannosta luopuminen edelleen vauhdittuu. Nautatilojen investoinnit tulee avata harkiten ja markkinat huomioiden. Kasvatuspaikkojen ja syntyvien vasikoiden suhdetta tulee koko ketjun seurata reaaliaikaisesti ja tulevaisuutta ennakoiden. Nautojen loppukasvatuspaikkojen tulee aina vastata syntyvien lihaksi tarkoitettujen sonni- ja lehmävasikoiden määrää niin emolehmätuotannon, kuin maitorotuisten osalta. Nautatilojen uusilla investoinneilla ei saa vaarantaa olemassa olevan tuotannon jatkuvuutta ja kannattavuutta. Nyt suunnitteluun lähtevät investoinnit vaikuttavat vasta kahden vuoden päästä. Sitä ennen vasikkaruuhka on saatava tasapainoon koko ketjun yhteistyöllä ja yhteisillä päätöksillä.

Liite 16 Suomalainen liha tuo ruokaturvaa ja on tärkeä osa huoltovarmuutta

Itä- ja Keski-Suomen MTK liittojen luomu- ja lihavaliokuntien tiedote

Suomalainen liha tuo ruokaturvaa ja on tärkeä osa huoltovarmuutta

Lihantuotanto on suomalaisen elintarviketeollisuuden suurin toimiala. Itä- ja Keski-Suomessa tuotetaan nurmiviljelyyn sopivien peltojen johdosta valtaosin naudanlihaa ja pienessä määrin sianlihaa. Suomalainen liha tuo ruokaturvaa ja on tärkeä osa huoltovarmuutta. Suomalainen liha on lähiruokaa ja eläinten rehu tulee pääsääntöisesti omilta pelloilta. Pohjoinen maaperämme soveltuu hyvin rehun-tuotantoon, mutta on hankalammin hyödynnettävissä muiden elintarvikkeiden tuotantoon. Eläinten terveys ja hyvinvointi turvataan kaikissa tuotannon vaiheissa ja monilta osin yli lainsäädännön tason. Suomalainen liha on vapaata salmonellasta ja kasvuhormoneista. Antibioottien käyttö on lihantuotannossa hyvin vähistä muihin maihin verrattuna.

Haluamme pitää kiinni korkeasta lihanlaadusta. Jotta tässä, onnistumme, tarvitsemme toimia mm. salmonellan torjuntaan ja vakuuttamiseen. Salmonellavakuutusten hinta on noussut etenkin sikatiloille kohtuuttoman kalliiksi. Tilojen talous ei kestä kasvanutta vakuutuskustannusta. Tuotannon pitäminen salmonellavapaana vaatii useita valtion tukitoimenpiteitä. Tarvitaan bioturvaa tukevia tukiratkaisuja investointitukiin sekä valtion salmonellarahastoa, josta rahoitetaan salmonellasaneerauksien kustannuksia. Tarvitaan jatkoa lopetettujen eläinten korvauksiin sekä salmonellan erityisvakuuksien ja salmonellavalvontaohjelmaan.

Lihatilojen kannattavuuskriisi ei ole ohi. Kustannustaso on jäänyt korkealle tasolle ja tuottajahintojen nousu ei ole riittänyt kattamaan kulujen nousu. Kustannusten nousua vauhdittaa nyt etenkin korkojen nousu, mikä tuo suuret lisämenot pääomavaltaiselle lihantuotannolle. Huonon kannattavuuden johdosta luopumista ja kasvatuspaikkojen vähentämistä on jo niin paljon, että lihantuotantoon tarkoitettujen vasikoiden välitys on pahasti ruuhkautunut. Teollisuuden on pystyttävä puolustamaan kotimaisen lihan hintaa tässä tilanteessa. Vientimahdollisuudet tulee nyt käyttää täysimäärisesti hyväksi.

Lihatilojen taloutta uhkaa tukimaksujen siirtymä. Tukimaksuja on siirtymässä lokakuulta joulukuulle ja joulukuulta vuoden 2024 helmi-huhtikuulle. Lihatilojen maksuvalmius ei millään kestä tukimaksujen siirtymiä. Maa- ja metsätalousministeriön, Ruokaviraston ja poliittisten päättäjien on tehtävä kaikki mahdollinen, että tukien ennakkomaksujen mahdollisuus saadaan käyttöön. Maksun tulee alkaa viimeistään lokakuussa. Tässä on pakko onnistua, asia on huoltovarmuuskysymys. Ruokaa tuottavia tiloja ei saa päästää kaatumaan siksi, että hallinto ei pysty maksamaan viljelijöille kuuluvia rahoja niin, että viljelijäkin voi maksaa laskunsa ajallaan.

Liite 17 Vastaus komission kyselyyn susitilanteesta ja sen vaikutuksista väestöön (englanniksi)

Etelä-Savo's Union of Agricultural Producers and Forest Owner Position on the wolf situation

In a nutshell

- **Damages caused by the wolf have increased drastically in recent years and are expected to rise even further.**
- **The wolf is coming closer to houses, cattle shelters, and towns. This is not due to the declining area of the living territories, but to the lack of timidity and fear of people.**
- **The Implementing Guidelines of the Habitats Directive must be revised immediately to ensure removal of harmful individuals when determined by authorities.**
- **Wolves entering property (yards, houses, cattle shelters, pastures) violating domestic privacy ("kotirauhan rikkominen") or invading public premises ("julkisrauhan rikkominen") must be allowed to be eliminated immediately when threatening the life of humans or animals.**
- **The annexes IV and V of the Habitats Directive must be more flexible when the viability of species changes. The revision of the Habitats Directive must start immediately.**
- **Reparations of damages must be significantly increased to cover all costs of a wolf attack. In Finland only the value of killed animals is compensated.**

The wolf situation in Finland has become unbearable

The wolf population of Finland has more than doubled in the past ten years. According to the Natural Resources Institute Finland wolf population assessment, in March 2023 before the breeding season, there were about 60 wolf territories (inhabited by pairs or packs) outside the reindeer husbandry area in Finland. There were 40-45 prolific family packs and the total number of wolves was estimated to be around 320 individuals. However, the real time wolf population in Finland is now clearly larger after the breeding season. Earlier this month sheep farmers initiated an action to raise awareness of the unbearable wolf situation. During Petotulet ("carnivore fires") sheep farmers lighted up bonfires around their herds to protect them during the night from large carnivores. Farmers from Etelä-Savo joined this initiative.

Sheep damage doubled in one year

Wolves causes very significant damage, especially on sheep farms. In 2022, 519 sheep killed or damaged by wolves were compensated. There was a 108 % increase in the amount of damage compared to the previous year. There are damage cases missing in the statistics, where the sheep farmer has not wanted publicity due to pressure from the social environment. Many sheep farms are considering ceasing their activities due to a change in the operating environment. The reparations for damages are inadequate. In Finland only the value of killed animals is compensated while damages to breeding animals, fences or additional labor costs are not compensated at all.

The Supreme Administrative Court of Finland took the flexibility out of the national leeway

The amount of damage is increasing even faster than the wolf population because the wolf's human sensitivity has decreased in the absence of hunting. For the last time, wolves were hunted as population management hunting in 2016. Since then, the Supreme Administrative Court has interpreted the Habitats Directive and its implementing guidelines so strictly that it has not been

possible to obtain shooting licenses based on population management hunting. Only the removal of harmful wolf individuals has been theoretically possible. Even in these cases, the conditions for using the granted shooting licenses are in Finland, due to the lines taken by the Supreme Administrative Court, so strict that the removal of individuals is not possible in practice. For example, in 2022, 12 shooting licenses were granted to remove harmful wolves but only 2 individuals were successfully removed.

Reduced human sensitivity waters down damage prevention methods

Finland has invested in versatile prevention methods to prevent and minimise the damage caused by wolves. The most common method of protection is electrified predator fences, as well as the gathering of herds in the night shelters on pastures or farm center. In addition, herd guard dogs, llamas, light and sound repellents, and alarming tracking collars are used. However, the effectiveness of all prevention methods has weakened year by year.

The human sensitivity of the wolf in Finland has decreased to an alarming level. In summer 2023, several brazen wolf attacks have taken place inside operating electrified predator fences, even during the day. In addition, there are cases where wolves have also gone inside cattle shelters. In the past, predator fences and the gathering of animals for the night in cattle shelters has brought safety to domestic animals, but now the situation has drastically changed. The additional work and costs associated with pre-protection without the certainty of functionality, constant vigilance and mental stress are at an unacceptable level for entrepreneurs.

In addition to the damage caused to production animals, wolves kill more than 50 dogs each year. Ungulate species population regulation is based on hunting with dogs. Due to the increased wolf risk, dogs are prevented from hunting and there is a lack of regulation of the moose population, which in turn increases the number of forest damages and traffic accidents.

Biodiversity declines decisively due to too large a wolf population

Of the 57 critically endangered habitat types in Finland, as many as 40 are seminatural grasslands and wooded pastures. Domestic animal grazing plays a key role in maintaining and restoring those threatened habitats. An increased and fearless wolf population prevents the grazing of those areas. Protecting one species destroys the potential for maintaining and improving the habitats necessary for hundreds of endangered species. If sheep farming is now significantly reduced, the opportunities for securing the management of grazing seminatural grasslands and wooded pastures will also be reduced in the future.

The quality of life has deteriorated due to a fear of wolf

No one can guarantee that a wolf will not attack a lone schoolchild, for example. As the human sensitivity of the wolf decreases, so does the threshold for dangerous direct conflicts between wolf and human. Many Finnish municipalities organize school transport by car and worried parents drive their children to school themselves. Residents experience fear for themselves and their children. Domestic animal keepers and hunters with dogs experience fear for their animals suffering and being mauled.

The Commission's Directorate-General for the Environment (DG ENV) is responsible for the EU environmental policy. In the mission of DG ENV it states that the DG ENV proposes and implements policies that ensure a high level of environmental protection and preserve the quality of life of EU citizens. We are now in a situation where the quality of life of people and entrepreneurs living on wolf territories has deteriorated significantly. A high level of environmental protection for very significant habitat types is also under a threat. It is necessary to acknowledge the problematic situation and actively contribute to solving the crisis.

A significant change in wolf policy needed both nationally and in the EU

It is no longer possible to allow the wolf population to grow constantly. The inflexible strict protection of wolf is no longer justified.

Immediate measures must be taken both nationally and in the EU to enable wolf population management hunting to bring back the wolf's human sensitivity. In addition to systematic and efficient population management hunting, removal of harmful individuals must also be made significantly more flexible.

As an immediate measure, the Commission's guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive must be amended. The possibilities to use the derogations of the Habitats Directive are restricted by the guidance document and thus, re-evaluating the statements in the guidelines is highly needed to allow for a much wider freedom for action based on specific circumstances and national legislation. It is unreasonable to highlight the derogation possibilities as a tool for reaching a balance between wolves and human when due to the interpretation of the provisions of the Habitats Directive there are no room for using those possibilities in practice, at least in Finland.

At the same time, a legislative process must be initiated so that the wolf (as well as the bear) is no longer listed in the Annex IV of the Habitats Directive but instead in the Annex V.

In addition, the immediate protection of people and property must be strengthened. Whenever a large predator roams in a yard, near production buildings, or immediately threatens a person or domestic animals, it should be possible to remove the individual immediately without a slow and bureaucratic process and without any repercussions.

Liite 18 Itä- ja Keski-Suomen MTK-liittojen osaamis- ja hyvinvointivaliokunnan kannanotto lomituksen toimimattomuudesta

Itä- ja Keski-Suomen osaamisen- ja hyvinvointivaliokunnan kannanotto Melalle

Lomitusalueuudistuksen myötä useita lomitusyksiköitä laitettiin yhteen. Osa uusista lomitusalueista on toiminut vuoden 2023 alusta, osa taas on ollut toiminnassa jo vuoden 2022 alusta. On ymmärrettävää, että uusien yhteisten toimintatapojen käyttöönotto voi olla haastavaa. Aikaa on kuitenkin kulunut jo sen verran, että alun ongelmat pitäisi olla jo selätetty.

On käynyt ilmi, että alueellamme esiintyy runsaasti ongelmia yhtenäisten toimintatapojen käyttöönotossa ja jopa eriarvoista kohtelua tilojen välillä. Lomitusalueen sisällä on erilaisia käytäntöjä, eivätkä kaikki noudata sovittu toimintatapoja. Esimerkkinä tilanne: hallinto ilmoittaa ilman yhteistä sopimista maatilayrittäjän kanssa lomittajan työajan olevan jatkossa yksiosainen. Lypsykarjatilalla tämä on todella hankala asia, kun kyseessä ei ole robottitila. Edellämainittu tilanne vaatii yrittäjältä myös lomituslain tuntemista, ettei hänen oikeutensa tule poljetuksi. Tilanne on yrittäjiä kuormittava. On ymmärrettävää, että ihmetystä aiheuttaa se, miksi toista yrittäjää kohdellaan samalla lomitusalueella eri tavalla kuin toista.

Valiokunta on huolissaan myös siitä palautteesta, mitä osalta lomittajia tulee. Palaute on koskenut työnjohtaja ja lomittajia on jopa irtisanoutunut epäkohtien vuoksi. Tilanne on erittäin huolestuttava, kun pidettyjä ja työnsä osaavia lomittajia lähtee pois.

Koska Mela tekee sopimukset kuntien kanssa lomitusyksiköiden toiminnasta, tulee Melan myös valvoa, että lomitusyksiköt toimivat lomituslain mukaan kaikilta osin ja että yrittäjien saama palvelu ei riipu siitä, kuka hänen asioitaan hoitaa. Samasta syystä Mela ei voi myöskään jättää huomiotta paikallisyksiköissä esiintyviä työnjohdollisia ongelmia.

MTK liitot tekivät kyselyn lomitusalueiden toiminnasta alkuvuodesta 2023. Tulokset olivat joidenkin lomitusyksiköiden osalta hälyttäviä. Kysely tulee uusia tammikuussa 2024 niin, että kysymykset vastaavat vuoden 2023 kysymyksiä. Tällöin pystytään vertaamaan tilanteen kehittymistä. Esitämme myös, että Mela puuttuu saadun palautteen perusteella esiintyviin epäkohtiin ja velvoittaa alueemme yksiköiden noudattavan yhteisiä sovittuja sääntöjä lomitusten suhteen.

Liite 19 Lausunto Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan

Mhy Etelä-Savon, Mhy Mänty-Saimaan, MTK-Etelä-Savon ja MTK Metsänomistajien lausunto Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan

Mhy Etelä-Savo, Mhy Mänty-Saimaa, MTK-Etelä-Savo ja MTK Metsänomistajat kiittävät mahdollisuudesta lausua Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Edustamme yhdessä noin 15 000 maataloustuottajaa ja metsänomistajaa ja heidän perheenjäseniään Etelä-Savon alueella.

Maakuntakaavaprosessiin kuuluu laatia MRL 63 § mukaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS). Suunnitelmassa tulee esittää kaavoituksen lähtökohdat ja periaatteet sekä se, miten kaavatyö etenee ja miten kaavan valmisteluun voi osallistua sekä kuinka kaavaratkaisujen vaikutukset tullaan arvioimaan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa täydennetään ja päivitetään koko kaavaprosessin ajan. Arviointisuunnitelman on asiallisesti laadittu ja täyttää sille asetettuja vaatimuksia.

Tietyiltä osin kaavaan tehtävät selvitykset ovat vielä kesken tai aloittamatta ja vaikutusten arviointiin tulee kiinnittää enemmän huomiota sekä vuorovaikutusta maanomistajien kanssa lisätä.

Lausunnonantajat haluavat lisäksi kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin ja toivovat niitä otettavan huomioon OAS:n täydennettäväksi ja päivitettäväksi sekä kaavan jatkovalmisteluissa.

Tavoitteiden valmistelu yhteistyössä

Suunnitelmassa kerrotaan sivulla 12, että kaavoitukseen liittyviä tavoitteita on valmisteltu yhteistyössä eri viranomaisten ja kuntien kanssa. On hyvä, että osapuolet, joiden toimintaan tai maakäytön suunnitteluun kaava voi vaikuttaa, tulevat otetuksi huomioon. Lausunnonantajat huomauttavat, että kaavalla on merkittävät vaikutukset maanomistajiin. Kuitenkaan maanomistajia tai heitä edustavia tahoja ei mainita osallisina tavoitteiden asetanta vaiheessa. Myöhemmin tässä suunnitelmassa todetaan, että maanomistajat voivat antaa kommentteja ja esittää mielipiteensä kaavan virallisissa kuulemisvaiheissa.

Lausunnonantajat esittävät, että tuulivoiman tuotantoalueeksi ja sähkönsiirtoon suunniteltavien alueiden maanomistajia kuullaan suoraan ennen kaavaluonnoksen julkaisemista. Koska kyseiset alueet ovat kohtuullisen suppeita, ei tällaisen kuulemisen järjestäminen ole ylivoimaista. Näin voidaan edesauttaa kaavaprosessin sujuvaa etenemistä.

4.vaihemaakuntakaavan tavoitteet

”Nyt laadittavan 4. vaihemaakuntakaavan tavoitteet voidaan tiivistää seuraavasti:”

- *”vahvistaa edellytyksiä kestäväälle energiantuotannolle maakunnan alueella osoittamalla uusia tuulivoimatuotannon alueita ja huomioida kehitteillä olevat tuulivoimahankkeet”*

Maakunnan energiaomavaraisuuden lisääminen ja huoltovarmuuden kehittäminen ovat ensiarvoisen tärkeitä tavoitteita. Kestävään energiantuotantoon pyrkiminen on korostunut viime vuosien tapahtumien ja fossiilisista raaka-aineista eroon pääsemisen seurauksena. Tuulivoimasta on tehty selvityksiä jo 1.vaihemaakuntakaavan yhteydessä vuosien 2011–2013 aikana.

Energiatuotantomuodot ja – tarpeet sekä maanpuolustukselliset tarpeet ovat muuttuneet huomattavasti tuosta ajasta. Myös maakuntastrategia on päivitetty.

Tarkoituksena on etsiä uusia teollisen kokoluokan tuulivoima-alueita. OAS johdantokappaleessa esitetään epäily siitä, mitä selvitettyjä tai potentiaalisia alueita voidaan puolustusvoimien ja muiden arvojen puolesta esittää kaavaan. Maakuntakaavoissa olevat selvitykset ovat tarpeen päivittää vastaamaan tämän päivän tuulivoiman rakentamista, ja samalla voidaan hyödyntää muiden tekemiä valmiita tuoreita selvityksiä.

Lausunnonantajat näkevät tarpeellisena päivittää aiempia selvityksiä ja selventää suunnitelmaan, tehdäänkö vielä uusia selvityksiä, sovelletaanko ja soveltuuko muiden tekemät selvitykset laajemmalti muillakin alueilla käytettäväksi sekä tuleeko mahdollisesti uusia alueita.

- ”osoittaa uudet, jo tiedossa olevat suurjännitevoimajohtojen yhteystarpeet sekä päivittää / poistaa Niinimäen tuulipuiston osalta vaihtoehtoinen sähkönsiirronlinja”

Maakuntakaavassa ei tule säilyttää tarpeettomaksi käyneitä aluevarauksia. Aluevarauksiin liittyy usein myös rajoitteita, jotka vaikeuttavat maanomistajien maankäyttöä pitkäksi aikaa kaavan pitkäikäisyyden vuoksi. On siten perusteltua poistaa Niinimäen tuulivoimapuiston vaihtoehtoinen aluevaraus ja kaavamääräys sähkönsiirtolinjalle ja palauttaa alue alkuperäiseen maankäyttöön. Samaa tarkastelua tarpeettomista aluevarauksista tulisi tehdä laajemminkin.

Lausunnonantajat toteavat, että kaavalla voitaisiin edellyttää myös sähkönsiirron yhteystarpeiden vaihtoehtojen tarkempaa selvittämistä, suosittaa yhteisrakentamista samaan voimajohtokäytävään ja – pylväisiin sekä tutkia maakaapeloinnin vaihtoehtoa. Yleensä maakaapelointia käytetään varsinaisen tuulituotantoalueen sisällä, mutta yhteispylväillä samassa johtokäytävässä ja kaapeloinnilla voidaan hillitä metsäkatoa ja turvata maa- ja metsätalouden elinkeinoja vähentämällä siirtoyhteyksiin tarvittavien maa-alueiden poistumista maa- ja metsätaloudesta.

”On hyvä huomioida, että kaikki maakuntakaavan aikana laaditut selvitykset eivät välttämättä näy kaavakartalla, kaavamerkinnoissä tai -määräyksissä, mutta toimivat kuitenkin tärkeänä lähtötietoaineistona kuntakaavojen laadintaa ja kunnan maankäytön kehittämistä ajatellen.”

Suunnitelmasta ei oteta kantaa, kuinka monen kunnan alueelle lopulta tullaan maakuntakaavassa osoittamaan tuulivoimala-alueita. Kuntien ja hanketoimijoiden kiinnostuksen kohteiksi saattavat nousta nyt tehtävien selvitysten tai muulla perusteella maakuntakaavatasoa pienemmätkin kohteet. Mahdollisten hankkeiden kokoluokka ja sijoittumisalueet vaihtelevat. Kaikissa tapauksissa hankkeet koskettavat useita maanomistajia, joista osa saa tuulimylly paikkoja, osa on muuten tuulenottoalueen rajoitusten piirissä ja osalle kohdistuu sähkönsiirtoon tarvittavien maa-alueiden luovuttaminen haittoineen.

Maakuntakaavassa olisi hyvä mahdollisuus suosittaa tai kertoa kunnille ja toimijoille, miten maanomistajat voidaan huomioida oikeudenmukaisesti ja paremmista korvauskäytännöistä, mm. sähkönsiirtolinjojen maa-alueista, joita voidaan hyödyntää kaavoissa ja hankkeissa.

Teemakohtaiset tavoitteet ja laadittavat selvitykset

Tuulivoima vaatii maa-alueita voimalarakenteille ja sähkönsiirtoon tarvittavia linja-alueita sekä myös merkittäviä uusia tiealueita voimaloiden rakentamista ja ylläpitoa varten. Näiden

suunnittelussa metsäalueiden pirstomista ja metsäkatoa tulee välttää ja vaikutuksissa kiinnittää huomiota myös metsä- ja maatalouden näkökulmasta.

Kappaleessa on kerrottu 4.vaihemaakuntakaavan keskeisimmät selvitykset. Samassa yhteydessä todetaan, että selvitykset täydentyvät valmisteluprosessin edetessä. Elinkeinovaikutuksista on hyvin vähän selvityksiä. Ensimmäisen vaihemaakuntakaavan kaavamääräyksessä on elinkeinoista mainittu vain matkailu ja potentiaalisten alueiden selvityksissä on mainittu aluetaloudelliset vaikutukset.

Lausunnonantajat toteavat, että selvityksiä tulee tehdä myös mm. elinkeinotoimintaan ja yleensä taloudellisista vaikutuksista, vaikutuksista maanomistusoloihin ja kiinteistönomistajiin, rakentamiseen, ilmastoon ja metsien käyttöön sekä ympäristöön.

Vaihemaakuntakaavan tunnistetut päivitystarpeet - taulukko

”Tavoitteena osoittaa maakuntakaavassa uusia tuulivoima-alueita. Tutkitaan mahdollisuutta nostaa maakunnallisesti merkittävän tuulipuiston rajaa 7 > 10. Seurataan myös kuntien hankkeita tuulivoiman osalta. Prosessin aikana myös tutkitaan nykyisessä maakuntakaavassa osoitettujen, ei toteutuneiden, tuulivoima-alueiden tulevaisuuden tarpeet.”

Maakuntakaavassa ollaan nostamassa maakunnallisesti merkittävän tuulipuiston rajaa 7.stä 10:een. Raja-arvon nostamiselle ei tarkemmin suunnitelmassa kerrota perusteluja. Raja-arvon nostamisella on vaikutuksia myös todellisten osallisten määrään.

Lausunnonantajien mielestä joku raja-arvo on hyvä olla. Maakuntakaavaa vaativien raja-arvon nostaminen 10:een avaa kunnille ja hanketoimijoille mahdollisuuksia pienempien uusiutuvan energian hankkeiden paikallisessa hyödyntämisessä sekä erilaisten alueellisten olosuhteiden ja vaikuttavuuden huomioon ottamisessa. Jos rajaa nostetaan, niin kaavatyössä maanomistajien osallistamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota

Vaikutusten arviointi

MRL mukaan kaavan tulee perustua riittäviin selvityksiin ja vaihtoehtojen vaikutusarviointeihin. Kaavaa laadittaessa on pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat, myös mahdollisista rajoitteista korvaaminen.

Hyvin usein vaikutusten arvioinneista unohtuu tai jää hyvin vähälle huomiolle vaikutukset maa- ja metsätaloudelle. Usein näissä tehdyissä selvityksissä vaikutukset ja niiden arviointi maa- ja metsätaloudelle on kerrottu hyvin lyhyesti parilla lauseella, todeten ettei ole merkittäviä vaikutuksia. Kaavaratkaisujen perustaksi tulee tehdä vaikutusarviot useammalla eri vaihtoehdolla. Vaihtoehtojen vertailut ovat monesti hyvin heikosti avattu suunnitelmissa.

Lausunnonantajat edellyttävät, että metsäsektori tulee ottaa laajasti huomioon vaikutuksia arvioitaessa ja tehdään selvitykset ja vaikutusten arvioinnit maa- ja metsäelinkeinoille sekä näiden elinkeinojen harjoittajille paljon tarkemmin.

Myös eri vaihtoehtojen eroista on hyvä kertoa enemmän ja perustella, miksi joku on toista parempi, jotta voidaan aidosti ottaa kantaa esittävään ratkaisuun.

Osalliset ja vuorovaikutus

Suurin osa maakuntakaava alueesta on metsäalueita, pääosin yksityisten omistamaa. Hyvin iso osa metsänomistajista asuu muualla kuin maakunnan alueella. Tämä luo haasteita vuorovaikutteisuuden toteuttamiselle. Yleensäkin maanomistajien riittävään tiedottamiseen kaavavalmistelun kulusta ja yleisötilaisuuksista tulee kiinnittää erityistä huomiota. Yksityisten maanomistajien alueille tulee käydä keskustelut yhdessä maanomistajan kanssa ja selvittää niiden vaikutukset maanomistajalle. Maanomistajia tulee vähintään tiedottaa mahdollisista muutoksista.

Nyt laadittava vaihemaakuntakaava kohdistuu suhteellisen suppeille maa-alueille, lausunnonantajat esittävät, että oltaisiin suoraan yhteydessä kaavan tuulivoima-alueen maanomistajiin.

Kaavatyön ohjaus

Lausunnonantajat esittävät seuranryhmään lisättäväksi MTK metsänomistajat/Etelä-Savo, joka on MTK keskusliiton maakunnallinen metsänomistajien edunvalvojataho, mm. maankäyttöön liittyvissä asioissa.

Liite 20 Lausunto BD-tiekartasta

MTK-Etelä-Savo kiittää mahdollisuudesta lausua MTK:n ja SLC:n luonnon monimuotoisuuden tiekartan luonnoksesta.

Luonnoksen luvun 1 alaotsikko Tavoitteet alla on kohta:

Järjestöissä kunnioitetaan jäsenten erilaisia tavoitteita maa- ja metsäomaisuuden käytössä. Luonto-arvojen tuottaminen nähdään yhtä tärkeänä kuin ruuan- ja puuraaka-aineen tuottaminen.

Tämänhetkisessä luontoarvojen ansaintamahdollisuuksien tasossa tavoite on sanoitettu melko jyrkäksi. Esitämme harkittavaksi sanoittamaan tämä kohta uudelleen esimerkiksi seuraavasti: Järjestöissä kunnioitetaan jäsenten erilaisia tavoitteita maa- ja metsäomaisuuden käytössä. Luontoarvojen tuottaminen nähdään tärkeänä ruuan ja puuraaka-aineen ohella.

Luonnoksen luvun 1 alaotsikko Tavoitteiden saavuttaminen [...] alla on kohta:

selvitämme mahdollisuutta kannattajajäsenyyteen, josta kertyvät jäsenmaksut käytettäisiin luonnon monimuotoisuutta edistävään järjestötoimintaan

Tämä on rohkea ehdotus. Onko vastaavia kannattajajäsenyyksiä, jossa kertyneet jäsenmaksut käytetään tiettyä asiaa edistävään järjestötoimintaan? Onko syytä tai tarpeen luoda sellaisia?

Luonnoksen luvun 2 alaotsikko Tavoitteet alla on kohta:

Luonnon monimuotoisuutta edistäviä toimia tehdään niin, että samanaikaisesti turvataan erilaiset ekosysteemipalvelut sekä huolehditaan hyvästä metsänhoidosta ja riittävästä ruoantuotannosta.

Kun puhutaan riittävästä ruoantuotannosta, voidaan kysyä mikä on riittävä taso ja kuka sen määrittelee. Tätä kirjausta kannattaa tarkistaa, että esimerkiksi vientitavoitteet ei asetu ristiriitaan tämän tavoitteen kanssa.

Luonnoksen luvussa 5 on tavoitteita, jotka liittyvät tukimääriin. Euromääräinen tuki on pikemmin keino saavuttaa tavoite ja ne olisi hyvä pitää erillään. Toisaalta määrällisen (hehtaari, prosenttiosuudet) tavoitteen kirjaaminen kannattaa harkita tarkkaan, jotta sen saavuttaminen ehdotetuilla tukimäärillä on viljelijälle kannattavaa. On myös huomioitava, että kokonaistukipotin pysyessä ennallaan ehdotetut lisäpanostukset ovat jostain toisaalta pois. Uudelleenjakoon on hyvä olla esitys olemassa. Kokonaisuudessaan tämän luvun sisältö olisi voinut jakaa osiin, kuten luvussa 4 metsän osalta.

Luonnoksen luvussa 7 on kirjattu perinneympäristöjen hoidon tavoitteista ja toimista tavoitteiden saavuttamisesta. Perinnebiotooppien ja rantalaidunnuksen merkitystä voisi korostaa enemmän.

Suomen alkuperäisrodut monimuotoisuuden osana ja niiden käyttö laidunnuksessa puuttuu kokonaan huomioista. Nämä olisi hyvä lisätä esimerkiksi lukuun 7.

Metsä ja sen monimuotoisuuden lisääminen on huomioitu hyvin.

Liite 21 Lausunto valtion väyläverkon investointiohjelmasta vuosille 2025-2032

MTK-Etelä-Savo kiittää mahdollisuudesta lausua valtion väyläverkon investointiohjelmasta vuosille 2025-2032. Edustamme noin 5 000 maataloustuottajaa ja heidän perheenjäseniään Etelä-Savon alueella.

Väylävirasto pyytää jatkotyön pohjaksi lausuntoja erityisesti seuraavista asioista:

1. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?
2. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?
3. Miten muuttaisitte investointiohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehityksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?
4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa?
5. Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina?
6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

1. **Investointiohjelman tavoitteet ja toimintaympäristö:** Tuemme vahvasti investointiohjelman perustavoitteita, saavutettavuutta, kestävyyttä ja tehokkuutta. Muuttuneen geopolittisen tilanteen takia Itä-Suomen toimintaympäristön elinvoimaisuus ja saavutettavuus pitää mielestämme olla investointiohjelmassa selvästi huomioituna. Pyydämme huomioimaan erityisesti Itä-Suomen muuttuneen logistisen ja kaupallisen toimintaympäristön, kuten lisääntyneiden rautatie- ja maantiekuljetusten sekä Saimaan kanavan käytön estymisen. Nämä tekijät ovat olennaisia paitsi omalle alueellemme myös koko Suomen huoltovarmuuden kannalta. Edellä mainittujen pitäisi näkyä investointilistalla.
2. **Perustelujen tasapuolisuus ja selkeys:** On tärkeää, että investointiohjelma edistää tasapuolista saavutettavuutta koko maassa mutta yhtä tärkeää on tunnistaa itäisen Suomen muuttunut tilanne ja alueen erityispiirteet. Tällä hetkellä Itä-Suomen kohdistuneet investoinnit ja saavutettavuutta parantavat ratkaisut ovat jääneet merkittävästi läntiseen Suomeen kohdistuvista investoinneista ja investointisuunnitelmista. Tällainen kehityskulku ja investointien epätasainen jakautuminen vaikuttaa alueemme vetovoimaan ja edelleen yritysten investointimahdollisuuksiin. Pyydämme kiinnittämään huomiota alueellisiin erityispiirteisiin ja tarpeisiin hankkeiden valinnassa.
3. **Investointiohjelman muutokset:** Korostamme Itä-Suomen kilpailukyvyyn ja huoltovarmuuden merkitystä koko Suomelle. Tähän liittyen esimerkiksi valtatie 14 Juva-Savonlinna-Parikkala välillä sekä Savonlinnan ja länsirannikon väliset rautatieyhteydet pitää ottaa pikaiseen tarkasteluun ja priorisoida korkealle. Myös korjausvelan kasvua tulee aktiivisesti ehkäistä, erityisesti metsäteollisuuden, matkailun ja elintarviketuotannon kannalta keskeisillä väylillä. Hankkeiden rahoitus ei tällä hetkellä toteudu alueellisesti tasapuolisesti.
4. **Investointiohjelman laatimisprosessin kehittäminen:** Kehotamme lisäämään sidosryhmien välistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä investointiohjelman valmistelussa. Tämä auttaisi huomioimaan paremmin toimialakohtaiset ja alueelliset tarpeet, esimerkiksi teollisuuden, matkailun ja alkutuotannon näkökulmista. Yhdessä käyty keskustelu on erityisen tarpeen nyt, kun valtiontalous on kireällä. Kun alueita osallistetaan vahvasti ja

laajasti eri sidosryhmiä kuunnellen, päätöksentekoon sitoutuminen parantuu. Alueellisia erityispiirteitä on tunnistettava päätöksenteossa nykyistä rohkeammin ja ripeämmin.

5. **Investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelu:** Ehdotamme, että VT14 Juva-Parikkala sekä Savonlinna-Pieksämäki rautatieyhteyden kehittämistä ja alemman tieverkon sekä poikittaisyhteyksien turvaamista edistetään huoltovarmuuden ja alueellisen elinkeinoelämän logistiikan parantamiseksi. Suunnitelmavalmius mahdollistaa hankkeiden nopean edistämisen.

6. **Muut kommentit:** Osallistumme mieluusti kaikenlaiseen dialogiin väyläverkon investointiohjelmaan liittyen. Nykyisessä tilanteessa osallistamisen lisääminen vaikuttaa vahvasti myös yhteiskunnalliseen keskusteluun ja kansalliseen yhtenäisyyteen. Me itäisen Suomen asukkaat ja edustajat emme halua jäädä seuraamaan sivusta vaan antaa kaiken osaamisemme alueemme elinvoimaisuuden ja saavutettavuuden kysymyksiä ratkaistaessa. Yhteistyöllä on tässä maailman ajassa entistä suurempi merkitys ja sitä haluamme olla edistämässä.